

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2014-2023 m.

Parengė: Vilniaus Gedimino technikos
universitetas, vadovaudamasis 2014 m.
kovo 4 d. paslaugų viešojo pirkimo –
pardavimo sutartimi Nr. S3-25

Utena

2016 m. mėn. d.

Turinys

Lentelių sąrašas.....	3
Paveikslų sąrašas.....	4
1. ĮVADAS	5
1.1 SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ TVARKYMO PLANAS	5
1.2 BENDRA INFORMACIJA APIE SAVIVALDYBĘ	6
2. ESAMOS ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA	6
2.1 KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TURĖTOJŲ APTARNAVIMAS	6
2.2 SUSIDARANTYS, IVEŽAMI, IŠVEŽAMI, NAUDOJAMI IR ŠALINAMI ATLIEKŲ KIEKIAI	9
2.3 ATSKIRAI SURENKAMOS KOMUNALINĖS ATLIEKOS.....	10
2.4 MIŠRIŲ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SUDĖTIS	11
2.5. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ BEI ANTRINIŲ ŽALIAVŲ TVARKYMO SISTEMŲ CHARAKTERISTIKA IR ĮVERTINIMAS	14
2.5.1. <i>Atliekų tvarkymo reglamentavimas.....</i>	14
2.5.2. <i>Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas.....</i>	18
2.5.3. <i>Komunalinių atliekų tvarkymo finansavimas.....</i>	20
2.5.4. <i>Investicinių projektų įgyvendinimas ir finansavimas.....</i>	25
2.5.5 <i>Komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas</i>	26
2.5.6 <i>Antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) surinkimas ir tvarkymas.....</i>	28
2.5.7 <i>Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas.....</i>	31
2.5.8 <i>Kitų specifinių komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas.....</i>	32
2.6. ATLIEKŲ ŠALINIMO ĮRENGINIAI.....	35
2.6.1 <i>Šalinamų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekiai</i>	36
2.6.2 <i>Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai ir jų pajėgumai</i>	36
2.7 VISUOMENĖS ŠVIETIMAS IR INFORMAVIMAS	36
2.8 VALSTYBINIAME ATLIEKŲ TVARKYMO PLANE NUSTATYTŲ UŽDUOČIŲ ĮGYVENDINIMO BŪKLĖ	39
2.9 ATLIEKŲ TVARKYMO STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ.....	43
3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO 2014–2020 M. TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR UŽDUOTYS	45
3.1 VALSTYBINĖS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO UŽDUOTYS	45
3.2 UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	45
4. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO 2021–2023 M. VEIKSMŲ PROGRAMA	50
5. UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2014–2023 M. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS PLĖTROS PRIEMONIŲ PLANAS	51
6. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMO PROGNOZĖS IR NUMATOMI SUTVARKYTI KIEKIAI UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖSE 2014–2023 M.	59
6.1 KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR PAKARTOTINIO NAUDOJIMO ATEITYJE VERTINIMAS	62
6.2 BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ATEITYJE VERTINIMAS.....	65
6.3 ANTRINIŲ ŽALIAVŲ, ĮSKAITANT PAKUOČIŲ ATLIEKAS, TVARKYMO ATEITYJE VERTINIMAS	66

6.4 ELEKTROS IR ELEKTRONINĖS ĮRANGOS BEI KITŲ SPECIFINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ATEITYJE VERTINIMAS .. 70

6.5 PO PIRMINIO RŪŠIAVIMO LIKUSIŲ MIŠRIŲ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ATEITYJE VERTINIMAS 71

7. PLANO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮMOKŲ UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ DYDŽIUI VERTINIMAS..... 71

8. PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI..... 73

Lentelių sąrašas

Lentelės Nr.	Pavadinimas
1.	Utenos rajono gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę ir būstą.
2.	Utenos rajono gyventojų pasiskirstymas seniūnijose.
3.	Natūrali gyventojų kaita Utenos rajono savivaldybėje.
4.	Būstų skaičius ir pasiskirstymas savivaldybėje 2012 m. pabaigoje
5.	Viešosios komunalinių atliekų surinkimo paslaugos teikimo lygis Utenos rajone 2013-2014 m.
6.	Bendras atliekų kiekis Utenos rajono savivaldybėje 2011 - 2014 m., t.
7.	Surenkami mišrių komunalinių atliekų kiekiai Utenos rajono savivaldybėje 2012 – 2014 m.
8.	Atskirai surinktų komunalinių atliekų kiekiai Utenos rajono savivaldybėje 2013 - 2014 m.
9.	Antrinių žaliavų surinkimas tonomis ir dalis nuo bendro komunalinių atliekų kiekio 2013 - 2014 m.
10.	Komunalinių atliekų sudėties vertinimas 2012 m.
11.	Komunalinių atliekų sudėties vertinimas 2013 m.
12.	Individualių antrinių žaliavų surinkimo konteinerių atliekų morfologinė sudėtis
13.	Nacionaliniai techniniai atliekų tvarkymo reikalavimai.
14.	Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios papildančios atliekų surinkimo sistemos, 2012 - 2014 m.
15.	Atliekų susidarymo normos ir tarifai daugiabučių namų gyventojams.
16.	Atliekų susidarymo normos ir tarifai individualių namų valdų gyventojams.
17.	Atliekų turėtojų įmokos už atliekų tvarkymą Utenos apskrities savivaldybėse.
18.	Atliekų susidarymo normos, nustatytos juridiniams asmenims.
19.	UAB „Utenos komunalininkas“ atliekų konteineriai.
20.	Utenos rajone susidariusių komunalinių atliekų tvarkymas 2012-2014 metais.
21.	Atskiromis komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis surinkti atliekų kiekiai Utenos rajone 2012-2014 metais.
22.	Konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, skaičius 2015 m. sausio 1 d.
23.	Utenos rajone naudojami antrinių žaliavų surinkimo konteineriai ir jais surinkti antrinių žaliavų kiekiai 2013 - 2014 m.
24.	Utenos rajone didelių gabaritų atliekų aikštelėse ir apvažiavimo būdu surinktos specifinės atliekos 2012 m. – 2014 m., tonomis
25.	Utenos rajone surinktos statybos ir griovimo atliekos didelių gabaritų atliekų aikštelėse ir apvažiavimo būdu 2011 m. – 2014 m., tonomis
26.	Komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimo užduočių vykdymas
27.	Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2007-2013 m. nustatytų užduočių Utenos rajono savivaldybėje įgyvendinimas ir vertinimas.

28	Kiekybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys Utenos rajono savivaldybei remiantis VATP 2014 - 2020 m.
29	Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo ilgalaikė programa 2021- 2023 m.
30.	Utenos rajono savivaldybės 2014-2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.
31.	Utenos rajono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų 2013- 2020 m. vertinimas, tonomis.
32	Galimi išvengti komunalinių atliekų kiekiai Europos Sąjungos šalyse, taikant prevencijos priemones.
33	Tekstilės konteinerių poreikis Utenos rajone.
34	Namudinio kompostavimo konteinerių poreikis Utenos rajone.
35	Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Utenos rajono savivaldybėje.
36	Prognozuojamas antrinių žaliavų atskiras surinkimas iki 2023 m.
37	Planuojamas komunalinių atliekų surinkimo organizavimas Utenos rajone.
38	Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos poveikis komunalinių atliekų tvarkymo įmokos (tarifo) dydžiui.
39	Atliekų hierarchijos įgyvendinimo vertinimo rodikliai.

Paveikslų sąrašas

Paveikslų Nr.	Pavadinimas
1.	Utenos rajono savivaldybės teritorija.
2.	Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos 2013 - 2014 m. sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas.
3.	Antrinių žaliavų surinkimas Utenos rajone 2012 – 2014 metais, tonomis.
4.	Į kompostavimo aikštelę pristatytų biologiškai skaidžių atliekų kiekiai iš Utenos rajono savivaldybės 2010 - 2014 m., tonomis.
5.	Komunalinių atliekų tvarkymo srutai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Utenos rajone,

1. Įvadas

1.1 Savivaldybės atliekų tvarkymo planas

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas parengtas pagal šių teisės aktų reikalavimus:

- Valstybinį atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planą;
- Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą;
- Atliekų tvarkymo taisyklės (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. nutarimas Nr. 217 (2011 m. gegužės 3 d. redakcija))
- 2010 m. gruodžio 16 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1004, patvirtintus reikalavimus Regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams.

Planavimo tikslas nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims. Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plane nustatytos priemonės, užtikrinančios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. 366 patvirtintame Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plane ir 2015 m. rugsėjo 15 d. Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu 51/7S-15 patvirtintame Utenos regiono atliekų tvarkymo plane 2014-2020 m. nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Vadovaujantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu patvirtintu 2014 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1467, Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planui buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV).

Vadovaujantis Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrų bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo aprašu, patvirtintu 2015 m. kovo 9 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-208 atliktos visuomenės informavimo procedūros.

1.2 Bendra informacija apie savivaldybę

Pav. 1. Utenos rajono savivaldybės teritorija.

Utenos rajonas – aukštumų, kalvų ir kalnelių bei tankių miškų ir vaizdingų ežerų kraštas, išsidėstęs Baltijos kalvyno Aukštaičių aukštumos šiaurės vakarinėje dalyje, Šventosios baseine. Etnografiškai jis priklauso Rytų Aukštaitijai, o administracinė tvarka – Utenos apskrčiai. Aplink jį yra kitos gretimos šešios administracinės teritorijos – Rokiškio, Ignalinos, Molėtų, Anykščių, Zarasų ir Švenčionių rajonai.

Utenos rajono plotas – 1229 km². Jis yra mažesnis už vidutinį šalies rajonų plotą (2,1 proc.) ir užima 1,9 proc. Lietuvos teritorijos. Utenos rajoną sudaro šie administraciniai vienetai: Utenos miesto, Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Utenos, Užpalių ir Vyžuonų seniūnijos.

2. Esamos atliekų tvarkymo būklės apžvalga

2.1 Komunalinių atliekų turėtojų aptarnavimas

Didžiausią komunalinių atliekų kiekį pagamina gyventojai savo butyje. Komunalinių atliekų kiekis ir sudėtis tiesiogiai priklauso nuo gyventojų skaičiaus, jų gyvenamos vietos ir pajamų.

Panaikinus gyventojų registraciją ir supaprastinus jų apskaitą tapo sunku gauti tikslus duomenis apie gyventojus konkrečioje teritorijoje. Renkant duomenis apie gyventojus ir namų ūkius buvo remtasi Statistikos departamento duomenimis ir seniūnijų pateikta informacija.

Statistikos departamento duomenimis 2015 m. sausio 1 d. Utenos rajone gyveno 41 018 gyventojų arba 33 gyventojai km². 1 lentelėje pateikti ir rengiant Utenos regiono atliekų tvarkymą planą naudoti seniūnijų pateikti 2010-2014 m. duomenys apie Utenos rajono gyventojus, jų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietovę.

1 lentelė. Utenos rajono gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę

	Statistikos departamento duomenys					Seniūnijų duomenys			
	Gyventojų skaičius					Bendras gyventojų skaičius			
	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Mieste	29 915	29 075	28 581	28 015	27 072	30 145	29 585	29 141	28727
Kaime	14 721	14 321	13 950	13 736	13 946	15422	15 179	14 962	14797
Viso:	44 636	43 396	42 531	41 751	41 018	45567	44 764	44 103	43524

Šaltinis: Statistikos departamentas, Utenos rajono seniūnijų duomenys

Kaip ir visoje šalyje, taip ir Utenos rajono savivaldybėje pastaraisiais metais pastebima mažėjančio natūralaus gyventojų prieaugio tendencija (1, 2 lentelės).

2 lentelė. Utenos rajono gyventojų pasiskirstymas seniūnijose.

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Utenos miesto	30 145	29 585	29 141	28727
Leliūnų	3038	3044	3030	3058
Užpalių	1973	1905	1842	1775
Vyžuonų	1992	1965	1952	1939
Sudeikių	1325	1296	1318	1317
Tauragnų	1412	1359	1335	1280
Daugailių	1418	1406	1361	1332
Saldutiškio	972	945	915	895
Utenos	2485	2491	2444	2437
Kuktiškių	807	768	760	761

Šaltinis: Utenos rajono seniūnijų duomenys

Natūrali gyventojų kaita¹

Natūrali gyventojų kaita Utenos rajone yra neigiama. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2013 m. natūrali kaita Utenos rajono gyventojų, sudarė -355 asmenys, kai tuo tarpu bendra Lietuvos gyventojų kaita 2013 m. 10 698 asmenys. 3 lentelėje pateikta natūrali gyventojų kaita Utenos rajone 2007-2014 m.

¹ Lietuvos statistikos departamentas, Oficialiosios statistikos portalas (<http://osp.stat.gov.lt/home>)

3 lentelė. Natūrali gyventojų kaita Utenos rajono savivaldybėje (Statistikos departamento duomenys).

Savivaldybė	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Utenos r. sav.	-373	-259	-305	-321	-359	-333	-355	-325

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2014.

4 lentelė Būstų skaičius ir pasiskirstymas savivaldybėje 2012 m. pabaigoje

	Būstų skaičius 2012 m. pabaigoje	Miesto gyventojų būstai		Kaimo gyventojų būstai	
		Daugiabučiuose namuose	1-2 butų namuose	Daugiabučiuose namuose	1-2 butų namuose
Utenos apskritis	114119	38004	6602	37431	32082
Utenos r. sav.	27672	12023	1828	7250	6571

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2014.

Namų ūkių dydis Utenos rajono savivaldybėje pateiktas remiantis Lietuvos statistikos departamento skelbiamais 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis apie gyventojų ir būstų skaičius savivaldybių teritorijose. 2011 m. duomenimis, vidutinis Utenos apskrities namų ūkio dydis buvo 2,28 gyventojų/namų ūkiui. Utenos rajono savivaldybėje sudaro 2,35 gyventojų/namų ūkiui ir jis artimas Lietuvos namų ūkiui, kuri yra 2,38 gyventojų/namų ūkiui

5 lentelė. Viešosios komunalinių atliekų surinkimo paslaugos teikimo lygis Utenos rajone 2013 - 2014 m. Šaltinis: Utenos savivaldybės ataskaitos į Utenos RAAD (už 2013 - 2014 m.)

Gyvenvietės tipas	Gyventojų sk., kuriems teikiama paslauga, vnt.		Paslaugos teikimo lygis, proc.		Ūkio subjektų skaičius, kuriems teikiama paslauga, vnt.		Ūkio subjektų, kuriems teikiama paslauga, dalis proc.	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Miestuose nuo 3000 iki 50000 gyv.	28.782	28340	98,77	98,68	636	657	95,78	78,78
Miesteliuose nuo 500 iki 3000 gyv.	1.846	1775	100	100				
Miesteliuose mažiau nei 500 gyv.	12.622	13022	96,14	100				
Viso	43.250	43137	98,08	99,3				

Utenos rajone komunalinių atliekų surinkimo paslaugos buvo teikiamos 657 ūkio subjektams 2014 m. (Utenos regiono atliekų tvarkymo planas 2014-2020 m.). Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis 2014 metais Utenos rajono savivaldybėje buvo užregistruoti 1872 ūkio subjektai iš kurių veikiantys sudarė 914. Daugiausia registruotų ūkio subjektų 193 užsiėmė didmenine ir mažmenine prekyba ir variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu, 85 - transportu ir saugojimu, 74 - apdirbamąja gamyba, 60 – statyba. Kitose veiklos srityse veikiančių ūkio subjektų skaičius svyruoja

nuo 12 iki 35 ūkio subjektų. 2015 m. sausio 1 d. duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje veikė 830 ūkio subjektų. Daugiausia buvo didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto įmonių - 199. Aptarnavimo paslaugas teikiančių įmonių buvo 108, transporto ir saugojimo veikla užsiimančių įmonių - 89, apdirbamosios gamybos įmonių – 72 (*Šaltinis Utenos rajono savivaldybės 2015-2017 metų strateginis veiklos planas*). Atliekų surinkimo paslauga 2013 metais teikiama 95,78 % nuo bendro ūkio subjektų skaičiaus t. y. 636 subjektams, tačiau 2014 metais teikiamos paslaugos ūkio subjektams sumažėjo iki 78,78 %. Kiek kitokia situacija su teikiama paslauga gyventojams. Jei 2013 metais buvo pasiektas net 98,08 % paslaugos suteikimas, tai 2014 metais paslauga suteikta 99,3% gyventojų. Tai parodo, kad Utenos rajono savivaldybėje sukurta atliekų sistema veikia efektyviai ir pasiekiami aukšti rezultatai.

2.2. Susidarantys, įvežami, išvežami, naudojami ir šalinami atliekų kiekiai

Bendras atliekų kiekis. Utenos rajono savivaldybėje bendras susidarančių komunalinių atliekų kiekis 2011-2014 m. yra pateikiamas 6 lentelėje. Nurodytas atliekų kiekis apima mišrias komunalines atliekas, atskirai surinktas antrines žaliavas, didžiąsias, statybos ir griovimo, žaliąsias ir kitas atliekas.

6 lentelė. Bendras atliekų kiekis Utenos rajono savivaldybėje 2011-2014 m., t.

2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
19 593	40 079	19 501	21 780

Šaltinis: Utenos raj. savivaldybės ataskaitos į Utenos RAAD už 2011, 2012, 2013, 2014 m.

Utenos rajono savivaldybėje 2012 m. stebėtas bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio padvigubėjimas. Bendrą susidariusių komunalinių atliekų kiekio rodiklio augimą lėmė ženkliai didesnis nei įprasta surinktų inertinių atliekų kiekis, kuris per vienerius metus padidėjo nuo 19593 t iki 40079 t, tačiau jau 2013 metais vėl užregistruotas 19501 t. Utenos rajono savivaldybės 2012 m. rodiklis įtakojo ir bendro regione susidariusių komunalinių atliekų kiekio augimą.

Mišrių komunalinių atliekų kiekis. Duomenis apie surenkamus mišrių komunalinių atliekų kiekius Utenos rajono savivaldybė pateikia ataskaitą į Utenos RAAD. Pagal pateiktus Utenos regiono atliekų tvarkymo centro metinių pranešimų duomenis vidutiniškai į sąvartyną gyventojai savo transportu atveža iki 4% mišrių komunalinių atliekų bendro susidariusių atliekų kiekio. Surenkamos mišrios komunalinės atliekos vežamos į regioninį Mockėnų nepavojingų atliekų sąvartyną.

7 lentelė. Surenkami ir šalinami mišrių komunalinių atliekų kiekiai Utenos rajono savivaldybėje 2012 - 2014 m.

Metai	Bendras atliekų kiekis, t	Surenkamų mišrių komunalinių atliekų (kodas 20 01 03) kiekis, t	Surenkamų mišrių komunalinių atliekų kiekis, %	Gyventojų skaičius	Mišrių komunalinių atliekų kiekis tenkantis gyventojui per metus, kg
2012	40 079 27 045*	12703,96	31 46*	42 531	298,6
2013	19 501	10710,98	50	41 751	256,54
2014	21 780	10 611,4	48	41018	243,81

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos į Utenos RAAD

**atliekų kiekis, neįskaitant „gruntas ir akmenys (kodas 17 05 04)“ atliekų*

Remiantis 7 lentelėje pateiktais duomenimis, vertinama, kad 2012 m. Utenos rajono savivaldybėje susidarė apie 12703,96 t mišrių komunalinių atliekų, t. y. 298,6 kg vienam gyventojui per metus. 2013 metais mišrių atliekų kiekis tenkantis vienam gyventojui dar labiau sumažėjo iki 256,54 kg vienam gyventojui per metus ir 2014 metais sumažėjo iki 243,81 kg vienam žmogui per metus. Toks mišrių komunalinių atliekų mažėjimas rodo, kad efektyviai veikia atliekų tvarkymo sistema Utenos rajone.

2.3 Atskirai surenkamos komunalinės atliekos

Remiantis Utenos rajono savivaldybės duomenimis, iš viso 2013 m. atskirai surinkta apie 45,08 proc. nuo bendro kiekio susidarantių komunalinių atliekų (KA). 8,99 proc. dalį sudarė atskirai surinktos biologiškai skaidžios atliekos (BSA), iki 5,31 proc. - antrinės žaliavos (AŽ) 2014 metais buvo mažiau surinkta AŽ ir pakuočių bei biologiškai skaidžių atliekų, tačiau bendras atskirai surenkamų komunalinių atliekų kiekis padidėjo 6,11 % t. y. iki 51,21 %. Kitų susidarantių atliekų srautų išskyrus mišrias komunalines atliekas (kodas 20 03 01) kiekiai pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė. Kitų surinktų komunalinių atliekų kiekiai Utenos rajono savivaldybėje 2013 – 2014 m.

Metai	Mišrios komunalinės atliekos (kodas 20 03 01)	Atskirai surenkamos kitos komunalinės atliekos		AŽ ir pakuočių dalis		BSA dalis	
		t	% (nuo bendro visų surinktų komunalinių atliekų kiekio)	t	% (nuo bendro surinktų komunalinių atliekų kiekio)	t	% (nuo bendro surinktų komunalinių atliekų kiekio)
2013	10710,98	8790,34	45,08	1034,97	5,31	1742,74	8,99
2014	10 611,4	11135,6	51,21	1029,74	4,74	1311,48	6,19

Šaltinis: Savivaldybės ataskaitų į LR Aplinkos ministeriją 2013 - 2014 m. duomenys

Kiti atliekų srautai. Utenos rajone surenkamų antrinių žaliavų kiekiai savivaldybėje duomenimis pateikiami 9 lentelėje. Bendras antrinių žaliavų surinkimas per 2014 metus sumažėjo 0,5 %. 57,42 % nuo visų Utenos regione surinktų antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) kiekio 2013 m. surinkta Utenos rajono savivaldybėje, o tai yra didžiausias kiekis lyginant su kitomis Utenos regiono savivaldybėmis. Sąvartyno teritorijoje nuo 2010 m. rugsėjo mėn. eksploatuojama laikina UAB "Ekobazė" mechaninio atliekų rūšiavimo linija. Papildoma 3,00 % KA dalis (vertinant nuo bendro surinktų KA kiekio) antrinėms žaliavoms priskiriamų atliekų buvo atrūšiuota UAB „Ekobazė“ eksploatuojamoje kilnojamoje rankinio rūšiavimo linijoje.

Didelių gabaritų atliekų surinkimo dviejose aikštelėse (Rašės g. 4, Utena ir Mockėnų k., Utenos sen., Utenos r.) 2013 metais buvo priimta 548,887 t atliekų, o 2014 metais buvo priimta 419 t atliekų. Regione URATC eksploatuojamoje didelių ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėje (Mockėnų k. Utenos sen., Utenos r.), surinkta 2013 metais 0,04 % ir 2014 metais – 0,038 % nuo bendro antrinių žaliavų kiekio

9 lentelė. Antrinių žaliavų surinkimas tonomis ir dalis nuo bendro komunalinių atliekų kiekio 2013 - 2014 m.

Metai	Bendras antrinių žaliavų kiekis, t	UAB „Ekobazė“ išrūšiuotų antrinių žaliavų kiekis, t	Kombinuota ir mišri pakuotės		Stiklas		Popierius/kartonas		Plastikas		Metalai	
			Kiekis, t	% nuo bendro kom. atliekų kiekio	Kiekis, t	% nuo bendro kom. atliekų kiekio	Kiekis, t	% nuo bendro kom. atliekų kiekio	Kiekis, t	% nuo bendro kom. atliekų kiekio	Kiekis, t	% nuo bendro kom. atliekų kiekio
2013 m.	1619,97	585	5,03	0,03	536,18	2,75	130,16	0,67	358,16	1,84	7,28	0,04
2014 m.	1701,80	625,4	13,16	0,06	543,57	2,5	103,1	0,47	412,42	1,73	4,151	0,02

Šaltinis: Savivaldybės duomenys, Utenos regiono atliekų tvarkymo planas 2014-2020

2.4 Mišrių komunalinių atliekų sudėtis

Utenos regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne atliekų sudėties monitoringas vykdomas nuo 2012 metų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011-08-31 įsakymu Nr. D1-661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio juose vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ regioniniuose nepavojingųjų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbai turi būti atliekami 2012, 2013, 2016, 2018 ir 2020 metais 4 kartus per metus. Kiekvieną ketvirtį 2012 ir 2013 metais buvo vykdomi sąvartyne šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbai. Darbai vykdomi stebint Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento, Utenos regiono savivaldybių bei savivaldybių įsteigtų komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių atstovams. Mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbai atliekami 4 kartus per metus: žiemą, pavasarį, vasarą ir rudenį, siekiant nustatyti sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų sudėties kitimą skirtingais metų laikais, parenkama po vieną šiukšliavežį. Atliktų tyrimų rezultatai pateikti 10-11 lentelėse duomenys apie komunalinių atliekų sudėtį Utenos rajone 2012-2013 m., remiantis ekspertiniais vertinimais.

10 lentelė. Komunalinių atliekų sudėties vertinimas 2012 m.

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	Pavasaris Kiekis, %	Vasara Kiekis, %	Ruduo Kiekis, %	Vidurkis Kiekis, %
1	2	3	4	5
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	4,33	4,67	6,33	5,11
Žaliosios atliekos	8,33	0,33	0,33	2,99
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	6,00	0,00	0,00	2
Biologiškai skaidžios maisto gamybos atliekos	2,00	6,00	1,00	3
Natūralaus pluošto audinių atliekos	0,00	0,00	0,00	0

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	Pavasaris Kiekis, %	Vasara Kiekis, %	Ruduo Kiekis, %	Vidurkis Kiekis, %
1	2	3	4	5
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	1,33	0,00	1,67	1
Visos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	22,0	11,00	9,33	14,11
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	15,00	6,00	6,33	9,11
Kombinuotų pakuočių atliekos	1,33	0,67	3,33	1,77
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	3,00	0,67	4,67	2,78
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	8,00	1,67	4,00	4,55
Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir pan.)	0,67	0,33	0,00	0,33
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios nepavojingosios atliekos	19,33	26,00	39,33	28,22
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0,33	0,67	0,33	0,44
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios baterijų ir akumuliatorių atliekos	0,00	0,00	0,00	0
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios pavojingosios atliekos	6,67	3,33	0,00	3,33
Kitos komunalinės atliekos	23,67	49,67	32,67	35,33
VISO:	100%	100%	100%	100 %

Duomenų šaltinis Utenos regiono atliekų tvarkymo centras (URATC), 2014

11 lentelė. Komunalinių atliekų sudėties vertinimas 2013 m.

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	Pavasaris Kiekis, %	Vasara Kiekis, %	Ruduo Kiekis, %	Žiema Kiekis, %	Vidurkis Kiekis, %
1	2	3	4	5	6
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	7,35	5,00	5,7	12,14	7,55
Žaliosios atliekos	16,18	2,5	13,0	2,38	8,52
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	0,00	1,56	1,3	1,43	1,07
Biologiškai skaidžios maisto gamybos atliekos	11,18	21,88	5,0	13,10	12,79
Natūralaus pluošto audinių atliekos	7,94	1,25	1,3	0,000	2,62
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	0,88	1,25	5,0	1,90	2,26

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	Pavasaris Kiekis, %	Vasara Kiekis, %	Ruduo Kiekis, %	Žiema Kiekis, %	Vidurkis Kiekis, %
1	2	3	4	5	6
Visos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	43,53	33,44	31,3	30,95	34,81
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	21,47	17,19	21,1	10,71	17,62
Kombinuotų pakuočių atliekos	0,00	4,37	4,7	7,38	4,11
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	2,06	3,12	2,0	1,90	2,27
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	5,29	8,75	11,3	8,33	8,42
Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir pan.)	5,00	4,37	5,3	4,76	4,86
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios nepavojingosios atliekos	15,29	9,38	16,0	16,19	14,22
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0,00	0,00	0,0	2,14	0,54
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios baterijų ir akumuliatorių atliekos	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios pavojingosios atliekos	0,00	0,63	1,3	1,19	0,78
Kitos komunalinės atliekos	7,35	18,75	7,0	16,43	12,38
VISO:	100%	100%	100%	100%	100%

Duomenų šaltinis. Utenos regiono atliekų tvarkymo centras (URATC), 2014

10 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad komunalinių atliekų sudėtyje dominuoja biologiškai skaidžios atliekos – bet kokios atliekos, kurios gali būti suskaidytos aerobiniu ar anaerobiniu būdu, pvz.: sodo atliekos, popierius ir kartonas, maisto produktų atliekos ir pan. Nors visi tiek Europos sąjungos tiek ir Lietuvos Respublikos teisiniai dokumentai nurodo, kad reikia mažinti biologiškai skaidžių atliekų patekimą į sąvartynus, tačiau numatyti planai nevykdomi. Jei 2012 metais Utenos rajone biologiškai skaidžių atliekų dalis buvo sumažėjusi vidutiniškai iki 14,11 % nuo bendro kiekio, tai 2013 metais dalis padidėjo iki 34,81 %. Per 2014 metus iš Utenos rajono savivaldybės buvo pašalintas biologiškai skaidžių komunalinių atliekų bendras kiekis 10 653,64 tonos.

Utenos rajono savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus bei UAB „Utenos komunalininkas“ atstovai dalyvavo pakuočių atliekų iš individualių pakuočių konteinerių morfologinės sudėties nustatyme. Šių atliekų morfologinė sudėtis pateikiama 12 lentelėje

12 lentelė. Individualių antrinių žaliavų surinkimo konteinerių atliekų morfologinė sudėtis

Svėrimo metu, pavadintos atliekos	Svoris, kg	
	2013 m. gruodžio 19 d.	2014 m. balandžio 24 d.
PET	76	195
Polietileno plėvelė	54,5	232
Tetrapakuotė	14	38
HDPE	21	-
Metalas	20	128
Stiklas	16	58
Skardinės	60	-
Kibirai	10,4	-
Nedegios	58	-
Netinkamos perdirbti (šalinamos sąvartyne)	-	263
Likusios atliekos (deginimui)	90,1	726
Viso:	420	1640

2.5. Komunalinių atliekų bei antrinių žaliavų tvarkymo sistemų charakteristika ir įvertinimas

Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems Utenos rajono savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (VIII-787) nuostatomis, už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą savo teritorijose yra atsakingos savivaldos institucijos. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės ar kelių savivaldybių įsteigta įmonei.

2.5.1. Atliekų tvarkymo reglamentavimas

Bendruosius teisinius atliekų tvarkymo reikalavimus nustato šie pagrindiniai Lietuvos Respublikos teisės aktai:

- Atliekų tvarkymo įstatymas, patvirtintas 1998 m. birželio 16 d. Nr. VIII-787, nustatantis bendruosius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus ir pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo bei planavimo principus;

- Atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217, nustatančios atliekų surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo, apskaitos, identifikavimo, deklarovimo, rūšiavimo, ženklavimo tvarką.

Specifinių atliekų srautų tvarkymą reglamentuoja teisės aktai, skirti konkrečiam atliekų tvarkymo būdai (atliekų šalinimui, deginimui, kompostavimui) arba atliekų srautui (pakuočių atliekoms, eksploatuoti netinkamoms transporto priemonėms, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių, alyvų, PCB/PCT atliekoms, metalo laužui ir kt.). Specifinių atliekų srautų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai pateikti 13 lentelėje.

13 lentelė. Nacionaliniai techniniai atliekų tvarkymo reikalavimai.

Techniniai atliekų tvarkymo reikalavimai	Lietuvos Respublikos teisės aktas
Atliekų deginimo reikalavimai	Atliekų deginimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 699
Atliekų šalinimo sąvartynuose, sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo reikalavimai	Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2000 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. 444
Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo punktų įrengimo ir eksploatavimo reikalavimai	Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo punktų įrengimo ir eksploatavimo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2001 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 179
Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo reikalavimai	Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57; Rekomendacijos organinių atliekų kompostavimui, patvirtintos Komunalinio ūkio ir paslaugų departamento prie Statybos ir urbanistikos ministerijos 1997 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. 66
Gyvūninės kilmės šalutinių produktų tvarkymo reikalavimai	Šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo maisto tvarkymo subjektuose reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. B1-189; Šalutinių gyvūninių produktų ir perdirbtų šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo ir apskaitos reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. B1-190
Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo (surinkimo, saugojimo ir apdorojimo) reikalavimai	Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 710
Elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo (surinkimo, saugojimo ir apdorojimo) reikalavimai	Elektros ir elektroninės įrangos bei jos atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2004 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. D1-481

Baterijų ir akumuliatorių atliekų tvarkymo (surinkimo, laikino saugojimo) reikalavimai	Išeikvotų baterijų ir akumuliatorių tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 625
Alyvų atliekų tvarkymo (surinkimo, apdorojimo, regeneravimo, deginimo, šalinimo) reikalavimai	Alyvų atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 698
Pesticidų ir kitų atliekų, turinčių patvariųjų organinių teršalų, tvarkymo (įskaitant įrangos, turinčios PCB, saugojimą, eksploatavimą, nukenksminimą ir šalinimą) reikalavimai	Polichlorintų bifenių ir polichlorintų terfenilų (PCB/PCT) tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2003 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 473; Neinventorizuotos įrangos, turinčios mažiau nei 5 dm ³ polichlorintų bifenių ir polichlorintų terfenilų (PCB/PCT), surinkimo ir šalinimo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2005 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. D1-435; Pesticidų atliekų tvarkymo reglamentas, patvirtintas aplinkos ministro 2002 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 143
Statybinių atliekų tvarkymo reikalavimai	Statybinių atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-637
Netauriųjų metalų laužo ir atliekų surinkimo ir saugojimo reikalavimai	Netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo taisyklės, patvirtintos ūkio ministro 2002 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. 49
Nuotekų dumblo naudojimo tręšimui ir rekultivavimui reikalavimai	Nuotekų dumblo naudojimo tręšimui bei rekultivavimui reikalavimai LAND 20-2005, patvirtinti aplinkos ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 349
Atliekų, susidarančių sveikatos priežiūros įstaigose, tvarkymo (surinkimo, rūšiavimo, pakavimo, saugojimo, apdorojimo sveikatos priežiūros įstaigose) reikalavimai	Lietuvos higienos norma HN 66:2013 „Medicininė atliekų tvarkymas“, patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-706

Be šių teisės aktų, komunalinių atliekų tvarkymą Utenos rajone reglamentuoja ir šie teisės aktai:

- 1998 m. gegužės 6 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. 16 patvirtintas specialusis planas „Komunalinių atliekų aikštelių išdėstymo schema Utenos mieste“;
- 2000 m. kovo 14 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. 39 „Dėl rūšiuojamų atliekų konteinerių“ patvirtintas buitinių atliekų konteinerių aikštelių išdėstymo schema Utenos mieste II etapas: rūšiuojamų atliekų konteineriai prie individualių namų;
- 2001 m. liepos 17 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. T-570 „Dėl individualių transporto priemonių naudotų tepalų surinkimo tvarkos patvirtinimo“;
- 2001 m. rugsėjo 27 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. T-147 „Dėl specialiojo plano patvirtinimo“ (Rūšiuojamų buitinių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schema Utenos rajono seniūnijose);

- 2005 m. lapkričio 24 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-261 „Dėl buityje susidarančių naudotų galvaninių elementų surinkimo tvarkos patvirtinimo“;
- 2006 m. spalio 19 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-207 „Dėl pavidimo organizuoti UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras““;
- 2007 m. rugpjūčio 30 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-158 „Dėl specialiojo plano keitimo“ (pritarta specialiojo plano, patvirtinto 2001-09-27 tarybos sprendimu Nr. 147, sprendinių keitimui, numatant naujas vietas rūšiuojamų buitinių antrinių žaliavų konteinerių aikštelėms įrengti Utenos rajono seniūnijose);
- 2007 m. spalio 4 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-185 „Dėl nemokamų buitinių atliekų surinkimo konteinerių suteikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- 2007 m. lapkričio 29 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-217 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo“;
- 2008 m. balandžio 30 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-130 „Dėl rūšiuojamų buitinių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių“;
- 2008 m. birželio 20 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS – 163 „Dėl lengvatų teikimo už komunalinių atliekų tvarkymą gyventojams tvarkos patvirtinimo“;
- 2009 m. sausio 29 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS -29 „Dėl Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (pakeitimai 2012-03-29 Nr. TS-29, 2012-09-27 Nr. TS-306, 2013-08-29 Nr. TS-231);
- 2009 m. birželio 26 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-227 „Dėl rūšiuojamų buitinių antrinių žaliavų konteinerių aikštelių“ patvirtintos antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių išdėstymo schemas (vietos).
- 2011 m. rugpjūčio 11 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AĮ-754 „Dėl rūšiuojamų antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo“ .
- 2012 m. kovo 29 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. TS-89 „Dėl tarifo už komunalinių atliekų sutvarkymą patvirtinimo“ (2014 m. spalio 30 d. Nr. TS-342 redakcija);
- 2012 m. birželio 15 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AĮ-611 „Dėl 2011 m. rugpjūčio 11 d. administracijos direktoriaus įsakymo Nr. AĮ-754 „Dėl rūšiuojamų antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo“ papildymo“.
- 2013 m. birželio 27 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. TS-191 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus paskyrimo“;
- 2013 m. rugsėjo 26 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. TS-259 „Dėl pritarimo Utenos rajono savivaldybės ir VšĮ "Žalioji taška" bendradarbiavimo sutarčiai“;
- 2013 m. rugsėjo 26 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. TS-259 „Dėl pritarimo bendradarbiavimo sutarčiai su VšĮ "Pakuočių tvarkymo organizacija““.
- 2013 m. spalio 18 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AĮ-899 „Dėl Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. AĮ-754 „Dėl rūšiuojamų antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo“ papildymo“.
- 2014 m. rugsėjo 9 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AĮ-838 „Dėl Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. AĮ-754 „Dėl rūšiuojamų antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo " pakeitimo“.

- 2015 m. kovo 26 d. Utenos rajono tarybos sprendimas Nr. TS-71 „Dėl pritarimo Utenos rajono savivaldybės ir VšĮ „Gamtos ateitis“ bendradarbiavimo sutarčiai“.

2.5.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas

Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims, išskyrus įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje), šių veiklų organizavimą, stebėseną, šalinimo vietų eksploataciją ir vėlesnę jų priežiūrą. Vadovaujantis *Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (VIII-787)* nuostatomis, už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą savo teritorijose yra atsakingos savivaldybės. Remiantis LR Atliekų tvarkymo įstatymo 7 skirsnio 30 straipsnio nuostatomis, kelios ar visos į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančios savivaldybės, didindamos atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą, gali bendradarbiauti ir kartu įsteigti juridinį asmenį – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius, atliekantis komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas ir (ar) teikiantis atliekų tvarkymo paslaugas, yra Utenos rajono savivaldybės įsteigta uždara akcinė bendrovė „Utenos komunalininkas“.

Utenos apskrityje yra sukurta regioniniu principu veikianti atliekų tvarkymo sistema, kurios funkcijų vykdymą užtikrina 2005 m. sausio 28 d. įsteigtas UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau - URATC). Bendrovės akcininkai - Utenos apskrities savivaldybės. Pagrindiniai sukurtos regioninės atliekų tvarkymo sistemos tikslai: parengti aplinkosaugos požiūriu priimtina ir ekonomiškai efektyvią atliekų tvarkymo sistemą, atitinkančią nacionalinių ir tarptautinių standartų bei įstatymų nustatytus reikalavimus; padidinti atliekų tvarkymo efektyvumą ir už prieinamą mokestį teikti atliekų tvarkymo paslaugas visiems gyventojams.

Utenos regiono savivaldybėse atliekų tvarkymo organizavimo pagrindiniai principai nesiskiria. Komunalinių atliekų tvarkymą, atliekų susidarymo normas ir tarifus reglamentuoja savivaldybių tarybų patvirtintos atliekų tvarkymo taisyklės. Pagal taisykles, savivaldybės organizuoja ir plėtoja atliekų tvarkymo sistemą taip, kad visas atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų atliekų turėtojai pagal principą „teršėjas moka“. Savivaldybių tarybos tvirtina tarifus ir komunalinių atliekų susidarymo normas.

2008 m. lapkričio 27 d. Utenos rajono savivaldybės taryba sprendimu Nr. TS – 302 patvirtino *Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą 2009-2018 m.*

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje reglamentuoja Utenos rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. TS-29 patvirtintos *Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės* (vėlesni pakeitimai ir papildymai: 2011 m. birželio 30 d., Nr. TS-237; 2012 m. kovo 29 d., Nr. TS-90; 2012 m. rugsėjo 27 d., Nr. TS-306; 2013 m. rugpjūčio 29 d., Nr. TS-231).

Utenos rajono komunalinių atliekų turėtojams teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- mišrių komunalinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas;
- žaliųjų atliekų tvarkymas;
- didžiųjų atliekų, įskaitant naudotas padangas, tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymas;
- buityje susidarančių pavojingų atliekų tvarkymas.

2007 m. lapkričio 29 d. Utenos rajono savivaldybės taryba sprendimu Nr. TS – 217 nusprendė pavesti nuo 2008 m. sausio 1 d. eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Utenos mieste ir rajone

UAB „Utenos komunalininkas“ ir pasirašyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo sutartį. Vadovaujantis 2011-11-24 Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-388, 2011 m. gruodžio 15 d. buvo pasirašytas papildomas susitarimas prie 2007 m. gruodžio 13 d. sutarties Nr. S3-386, kuriuo komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo sutartis pratęsta iki 2020 m. gruodžio mėnesio.

2013 m. birželio 27 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. TS-191 Utenos rajono atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi buvo paskirta UAB „Utenos komunalininkas“. Sistemos administratoriui pavestos šios komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijos: teikti savivaldybės tarybai įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą dydžio apskaičiavimą ir ją rinkti; registruoti komunalinių atliekų turėtojus; rinkti ir analizuoti informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje ir teikti pasiūlymus dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tobulinimo; sudaryti sutartis su komunalinių atliekų turėtojais. Utenos rajone atliekas iš gyventojų ir įmonių surenka savivaldybės įmonė **UAB „Utenos komunalininkas“** (sutartis galioja iki 2020 m. gruodžio mėn. 31 d.), o sąvartyną eksploatuoja Utenos apskrities savivaldybių įmonė **UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“**.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme taip pat nustatyta, kad gamintojai ir importuotojai ar licencijuotos organizacijos gali diegti savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančias pakuočių, EEĮ, baterijų ir akumuliatorių bei apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimo sistemas. 2012 metais Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikė 6, o 2013 – 2014 metų laikotarpyje veikė 3 papildančios atliekų surinkimo sistemos (žr. 14 lentelę).

2013 m. rugsėjo 26 d. Utenos rajono savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. TS-259 buvo pavesta pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su VŠĮ „Žaliasis taškas“, 2013 m. rugsėjo 26 d. Tarybos sprendimu Nr. TS-260 - su VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“. 2015 m. kovo 26 d. Utenos rajono taryba sprendimu Nr. TS-71 „Dėl pritarimo Utenos rajono savivaldybės ir VŠĮ „Gamtos ateitis“ pritarė bendradarbiavimo sutarčiai. Bendradarbiavimo sutarčių tikslas – sudaryti galimybes Utenos rajono savivaldybės gyventojams bei kitiems komunalinių atliekų turėtojams naudotis pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo priemonėmis, sukurta infrastruktūra, skatinti atliekų turėtojus naudotis šia surinkimo sistema, mažinti tinkamų perdirbimui ar kitokiam panaudojimui tinkamų pakuočių atliekų patekimą į aplinką ir regioninį sąvartyną, užtikrinti nemokamą pakuočių atliekų surinkimą iš komunalinių atliekų turėtojų.

2014 m. sausio 31 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-90 „Dėl VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“ Utenos rajono savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų tvirtinimo“ patvirtintos Utenos rajono savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygos, o 2014 m. vasario 10 d. pasirašyta Sutartis dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo bei visuomenės informavimo ir švietimo Nr. S9-18. 2014 m. gruodžio 31 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-1300 „Dėl Asociacijos „EEPA“ Utenos rajono savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų tvirtinimo“ patvirtintos Utenos rajono savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygos ir 2014 m. gruodžio 31 d. pasirašyta sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančios elektros ir elektroninės įrangos bei baterijų ir akumuliatorių atliekų surinkimo sistemos Utenos rajono savivaldybės teritorijoje diegimo Nr. S9-169.

14 lentelė. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios papildančios atliekų surinkimo sistemos, 2012 - 2015 m.

Eil. Nr.	Papildančią sistemą eksploatuojantis asmuo	Surenkami atliekų srautai	Sutarties galiojimo terminas
1.	UAB „Žalvaris“	Buityje susidarančios pavojingos atliekos, EEĮ atliekos	iki 2012.12.31
2.	UAB „Utenos antrinis popierius“	Pakuočių atliekos	iki 2012.12.31
3.	UAB „Ekobazė“	Pakuočių atliekos, EEĮ atliekos	iki 2012.12.31
4.	UAB "Trijūna"	Buityje susidarančios pavojingos atliekos, EEĮ atliekos	iki 2012.12.31
5.	UAB "EMP recycling"	Buityje susidarančios pavojingos atliekos, EEĮ atliekos	iki 2012.12.31
6.	UAB "Kibiras"	Plastiko atliekos	iki 2012.12.31
7.	VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“	EEĮA surinkimo ir tvarkymo organizavimas (papildančios atliekų surinkimo sistemos operatoriai - UAB "Atliekų tvarkymo centras", UAB "EMP recycling")	**
8.	Asociacija „EEPA“	EEĮA, baterijų bei akumuliatorių atliekų surinkimo ir tvarkymo organizavimas (papildančios atliekų surinkimo sistemos operatoriai - UAB "EMP recycling"; UAB "Žalvaris"; UAB "Kuusakoski"; UAB "Karavanas LT"; UAB "Baltijos perdirbimas")	**

*Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūros duomenys, 2013 m.

** Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės duomenys, 2014 m.

2.5.3. Komunalinių atliekų tvarkymo finansavimas

Komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo principai. Utenos regiono ir Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistema, įskaitant jos kūrimą ir plėtrą, finansuojama įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą lėšomis, savivaldybės skolintomis, valstybės paramos, Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir kitomis lėšomis.

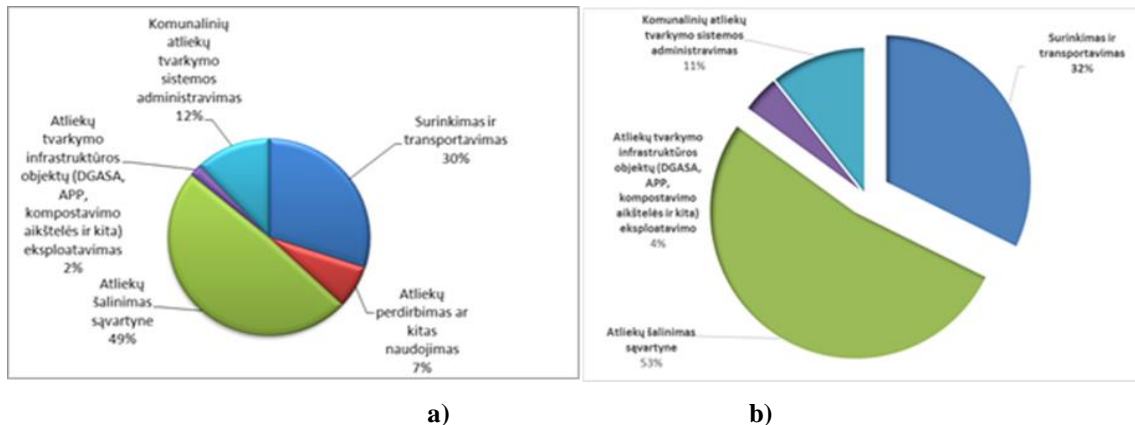
LR Atliekų tvarkymo įstatymas valstybiniu lygiu nustato bendruosius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros reikalavimus. Ši kainodara nustatoma vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“.

„Teršėjas moka“ principas nustato, kad visas komunalinių atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas.

„Visų sąnaudų padengimo“ principas nustato, kad mokėjimai už komunalinių atliekų tvarkymą turi padengti visas tiesiogines ir netiesiogines atliekų tvarkymo sąnaudas, įskaitant sistemos administravimo ir atliekų šalinimo įrenginių uždarymo ir priežiūros po uždarymo sąnaudas. Taigi tarifo dydžiai turi būti nustatomi tokiu būdu, kad surinktos lėšos dengtų suplanuotas Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo, eksploatacijos, plėtros ir administravimo sąnaudas: atliekų tvarkymo sistemos plėtros ir administravimo, atliekų surinkimo ir transportavimo, šalinimo, sąvartyno eksploatavimo, infrastruktūros plėtros, uždarymo, rekultivavimo, priežiūros po uždarymo bei kitas su atliekų tvarkymu susijusias išlaidas. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų

kaina turi būti pagrįsta būtinosiomis su komunalinių atliekų tvarkymu susijusiomis sąnaudomis. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymu² nustatant rinkliavos ar kitos įmokos (tarifo) už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, turi būti atsižvelgiama į Vyriausybės patvirtintą metodiką. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 patvirtino nustatymo metodiką³.

Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų pasiskirstymas 2013 m. pateiktas 2 paveiksle.

2 pav. Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas: a) – 2013 m.; b) – 2014 m. Šaltinis: Utenos r. savivaldybės administracijos ataskaita AM 2014 m.

Vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo sistema turi remtis principu „teršėjas moka“. Šis principas reikalauja, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidarė atliekos, gamintojas ar importuotojas (gamintojo atsakomybės principas). Siekiant įgyvendinti šį principą 2008 m. vasario 28 d. Utenos rajono savivaldybės taryba priėmė sprendimą dėl tarifo už komunalinių atliekų sutvarkymą įvedimo.

Atliekų tvarkymo tarifai gyventojams. Komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo ir jų tvarkymo tarifą nustato savivaldybės taryba, vadovaudamasi atliekų susikaupimo normomis. Atliekų tvarkymo tarifas skaičiuojamas metinę atliekų susikaupimo normą padauginus iš 1 m³ atliekų sutvarkymo kainos. Savivaldybė komunalinių atliekų susikaupimo normas nustato atskirai miesto ir kaimo gyventojams, atsižvelgia ir į gyvenamąjį būstą (individualus ar daugiabutis namas). Šiuo metu galiojančiomis savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėmis nustatomos šios mišrių komunalinių atliekų, susikaupiančių namų ūkiuose – individualiose namų valdose ir butuose, normos 1 gyventojui per metus:

1) Utenos mieste:

- a) daugiabučių namų gyventojams – 1,15 m³;
- b) individualių namų valdų gyventojams – 0,96 m³ ;

2) gyvenvietėse/kaimuose:

- a) daugiabučių namų gyventojams – 0,72 m³,
- b) individualių namų valdų gyventojams – 0,72 m³.

² Atliekų tvarkymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016)

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 711, „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“

Tarifą sudaro komunalinių atliekų, antrinių žaliavų, didelių gabaritų atliekų, buityje susidarančių pavojingų atliekų, atliekų sąvartynų eksploatavimo ir jų uždarymo bei priežiūros po uždarymo ir kiti kaštai.

Komunalinių atliekų tvarkymo tarifai patvirtinti 2012 m. kovo 29 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-89 (2014 m. spalio 30 d. sprendimo Nr. TS-342 redakcija). Tarifai daugiabučių namų gyventojams yra pateikti 15 lentelėje, individualių namų valdų gyventojams – 16 lentelėje.

15 lentelė. Atliekų susidarymo normos ir tarifai daugiabučių namų gyventojams

Eil. Nr.	Gyvenamoji vieta	Metinė susikaupimo norma, m ³ /žm.	Tarifai, Eurais		
			1 m ³ sutvarkymo kaina, Eur (be PVM)	1 žmogui per mėnesį, Eur (be PVM)	1 žmogui per metus, Eur (be PVM)
1.	Utenos miestas	1,15	16,15	1,67	20,02
2.	Utenos rajonas	0,72	16,15	1,05	12,55

16 lentelė. Atliekų susidarymo normos ir tarifai individualių namų valdų gyventojams.

Eil. Nr.	Gyvenamoji vieta	Metinė susikaupimo norma, m ³ /žm.	Minimali paslauga ir įkainiai			Papildomas konteinerio išvežimas, Eur	Mokestis žmogui, besinaudojančiam bendro naudojimo konteineriu, Eur/m.
			Minimalus mokestis žmogui, Eur/m.	Konteinerio tūris	Konteinerio išvežimas, kartais per metus už sumo-kėtą mokestį		
1.	Utenos miestas	0,96	16,72	0,12 m ³	8	2,09	20,02
				0,24 m ³	4	4,18	
2.	Utenos rajonas	0,72	12,55	0,12 m ³	6	2,09	12,55
				0,24 m ³	3	4,18	

Kaip nustatyta *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane*, visos gyventojų išlaidos komunalinių atliekų tvarkymui neturėtų viršyti 1 % nuo jų vidutinių (disponuojamų) pajamų. Lietuvos Statistikos departamento duomenimis vidutinės disponuojamos piniginės pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį 2013 m. Utenos apskrityje sudarė 273,0 Eurų. Tokiu atveju atliekų tvarkymo išlaidos vidutiniam namų ūkiui (2,35 gyv.⁴ Utenos rajono savivaldybėje) Utenos miesto daugiabutyje name, kur nustatyta didžiausia atliekų susikaupimo norma, sudarytų 2,02 Euro (su PVM) arba 0,74 procentai nuo vidutinių (disponuojamų) pajamų; be to Utenos mieste disponuojamos pajamos turėtų būti didesnės, nei apskrities vidurkis. Palyginimui 17 lentelėje pateikiamos atliekų turėtojų įmokos už atliekų tvarkymą kitose Utenos apskrities savivaldybėse.

⁴ Lietuvos statistiko departamento informacija apie 2011 m. gyventojų ir būstų surašymą.

17 lentelė. Atliekų turėtojų įmokos už atliekų tvarkymą Utenos apskrities savivaldybėse.

Eil. Nr.	Savivaldybė	1 m³ atliekų sutvarkymo kaina (be PVM)	Tarybos sprendimai
1	Anykščių rajonas	16,25 Eur/ m ³	2014 m. spalio 30 d Nr.1-TS-370
2	Ignalinos rajonas	14,74 Eur/ m ³	2014 m. spalio 30 d. Nr. T-192
3	Molėtų rajonas	18,61 Eur/ m ³	2012 m. vasario 23 d. Nr.B1-11
4	Utenos rajonas	16,15 Eur/ m ³	2014 m. spalio 30 d. Nr. TS-342
5	Zarasų rajonas	11,85 Eur/ m ³	2008 m. vasario 7 d. Nr. T-13
6	Visaginas	0,063-0,082 Eur/m ² /mėn.	2014 m. rugsėjo 25 d. Nr. TS-128

Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu⁵ yra nustatytos lengvatos asmenims deklaruojantiems gyvenamąją vietą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje 50 % : socialinės pašalpos gavėjams, daugiavaikėms šeimoms. Asmenims, deklaruojantiems gyvenamąją vietą Mockėnų kaime, Utenos rajone, mokesčio dydį už komunalinių atliekų tvarkymą sumažinti 80 %.

Tarifai įmonėms ir organizacijoms. Vadovaujantis 2012 m. kovo 29 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-89, įstaigos ir organizacijos, besinaudojančios daugiabučių namų konteineriais, moka pagal patvirtintas susikaupimo normas, o turinčios konteinerius – pagal faktą. Tarifas už 1 m³ atliekų sutvarkymą – 16,15 Eur (be PVM).

Įstaigoms, įmonėms ir organizacijoms minimalios metinės komunalinių atliekų susidarymo normos nustatytos atliekų tvarkymo taisyklėse. Šios normos skaičiuojamos atsižvelgiant į dirbančiųjų ar lankytojų, pacientų, moksleivių ir pan. skaičių, įstaigos ar organizacijos plotą. Metinė komunalinių atliekų susikaupimo norma sodų ir garažų bendrijoms rajonuose sudaro 0,25 m³ kiekvienai sodo ar garažo valdai.

Utenos rajono savivaldybėje šiuo metu visuotinio principas įgyvendintas. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis 2013 metais 98 % Utenos rajono savivaldybės gyventojų ir 95,7 % ūkio subjektų buvo teikiamos viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos. 2014 metais jau 99 % Utenos rajono savivaldybės gyventojų buvo teikiamos viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos. Pagal valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014-2020 metams nuostatas savivaldybės iki 2016 metų privalo užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams turi būti sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga.

Principas „teršėjas moka“ reikalauja, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų ne tik atliekų darytojas, bet ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas. Lietuvoje gamintojo atsakomybės principas taikomas pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, transporto priemonių, alyvų, baterijų ir akumuliatorių bei kitų apmokestinamųjų gaminių (pvz., naudotų padangų) atliekų tvarkymui. Šių atliekų tvarkymas pagal gamintojo atsakomybės principą turėtų būti dengiamas šių gaminių gamintojų/importuotojų ir neįskaitomas į tarifą už komunalinių atliekų tvarkymą. 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nuostata, kad organizuodamos komunalinių atliekų sraute susidarančių elektros ir elektroninės įrangos ir pakuočių atliekų tvarkymą, savivaldybės (arba savivaldybių įsteigti juridiniai asmenys, kuriems

⁵ 2012 m. kovo 29 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-89

pavesta administruoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą) privalo su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis sudaryti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo sutartis. Pasirašius šias sutartis, elektros ir elektroninės įrangos ir pakuočių atliekų gamintojai ir importuotojai privalo apmokėti šių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, tvarkymo išlaidas. Utenos rajone veikia savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildanti elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo sistema (operatoriai - UAB „EMP recycling“ ir UAB „Atliekų tvarkymo centras“). 2013 metais pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ ir VšĮ „Žalioji taškas“, o 2015 m. - su VšĮ „Gamtos ateitis“ dėl komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo ir pakuočių atliekų paruošimo naudoti organizavimo Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

18 lentelė. Atliekų susidarymo normos, nustatytos juridiniams asmenims.

Juridinių asmenų grupė	Vnt.	(m ³ /vnt./metus)
1	2	3
Prekybos organizacijos (didmeninės ir mažmeninės), parduotuvės	Darbuotojas	2,5
Turgavietės	Plotas (m ²)	0,5
Restoranai, kavinės, barai	Vietų sk.	1,5
Viešbučiai, moteliai, svečių namai	Vietų sk.	1,5
1	2	3
Įstaigos ir organizacijos (viešieji ir privatūs biurai)	Darbuotojas	0,5
Mokyklos, mokymo įstaigos	Moksleivis, studentas	0,1
Vaikų darželiai ir lopšeliai	Vaikas	0,15
Gydyklos (ligoninės, klinikos, slaugos namai, sanatorijos)	Vietų sk.	1,0
Įmonės	Darbuotojas	0,2
Įmonės, turinčios savo konteinerius		Pagal pridudamų atliekų faktą

Utenos regione komunalinių atliekų šalinimo sąvartyne sąnaudos savivaldybėms paskirstomos vadovaujantis „solidarumo“ principu. Atsižvelgiant į tai, kad atskirų regiono savivaldybių atliekų transportavimo iki Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno sąnaudos skiriasi, atliekų šalinimo sąvartyne mokestis („vartų mokestis“) diferencijuojamas tokiu būdu, kad bendra vienos tonos komunalinių atliekų sutvarkymo (įskaitant transportavimą iki sąvartyno ir šalinimą sąvartyne) kaina visose regiono savivaldybėse būtų vienoda.

2011 m. spalio 20 d. URATC direktoriaus įsakymu Nr. VK-113 patvirtinta, nuo 2012 m. kovo 1 d. įsigaliojusi, Utenos r. savivaldybės teritorijoje surinktų mišrių komunalinių atliekų šalinimo Utenos regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne kaina – 34,12 Eur (117,80 Lt) be PVM už toną.

Juridiniams ir fiziniams asmenims, atvežantiems komunalines atliekas šalinimui į sąvartyną nuosavu transportu, taikomas vidutinis 27,8 Eur (96,00 Lt) be PVM už toną mokestis.

2.5.4. Investicinių projektų įgyvendinimas ir finansavimas

Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūros kūrimas buvo pradėtas įgyvendinant ISPA projektą „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ Nr.2004/LT/16/P/PE/003. Bendra projekto vertė – 12 945 680 eurų (44 698 843.90 Lt). Iš Sanglaudos fondo finansuojama projekto dalis sudarė 75% projekto vertės, likę 25% - nacionalinio biudžeto lėšos.

Įgyvendinant projektą, 2008 m. vasario 1 d. Mockėnų kaime, Utenos rajone buvo oficialiai atidarytas ir pradėjo veiklą penktasis Lietuvoje regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas, kompostuojamų atliekų aikštelė bei didelių ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelė. Sąvartyno teritorijoje pastatytos didelių ir pavojingų atliekų priėmimo bei kompostavimo aikštelės. 2008 m. liepos 1 d. pradėjo veiklą didelių ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo bei kompostavimo aikštelės esančios Visagino s., Karlių kaime. 2008 m. rugpjūčio 8 d. atliktas Visagino senojo sąvartyno kaupo formavimas ir uždengimas įrengiant dujų bei filtrato surinkimo sistemas (II etapas).

Įgyvendinant projektą „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ 2006 m. gruodžio 18 d. buvo pasirašyta trišalė sutartis „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas: 102 sąvartynų uždarymas“. Nuo sutarties pasirašymo iki 2007 m. pirmojo ketvirčio buvo uždaryti ir rekultivuoti 93 aplinkosaugos reikalavimų neatitinkantys Utenos regiono sąvartynai – užterštos teritorijos. Po Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno atidarymo 2008 m. vasario 1 d., pradėti uždarymo darbai devyniuose didžiuosiuose Utenos regiono sąvartynuose, kuriuose įrengtos monitoringo bei dujų surinkimo sistemos. Visi 102 Utenos regiono sąvartynų uždarymo ir rekultivavimo darbai baigti 2008 m. spalio 17 d. Projekto eigoje įrengtos 4 kompostuojamų atliekų aikštelės (Anykščiuose, Molėtuose, Ignalinoje, Zarasuose), uždaryta 10 sąvartynų (esančių Anykščių ir Molėtų rajonuose), kurie 2004 m. nebuvo įtraukti rengiant projekto „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ galimybių studiją.

Utenos regioninis atliekų tvarkymo centras įgyvendindamas projektą „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ Nr. VP3-3.2-AM-01-V-02-006, UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ su rangovu UAB „Manfula“ 2013 m. rugpjūčio 29 d. sudarė rangos sutartį „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra: mišrių komunalinių atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginių projektavimas, tiekimas ir statyba Utenoje“, kurios vertė – 4 780 323 Eurų (16 505 500 litų) be PVM. Sutarties vykdymo metu buvo parengti komunalinių atliekų mechaninio rūšiavimo pastatų, statinių ir įrenginių bei visos bendros mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiams reikalingos infrastruktūros techniniai ir darbo projektai, pastatyti ir įrengti komunalinių atliekų mechaninio rūšiavimo įrenginiai, pastatai ir statiniai bei visa bendra mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiams reikalinga infrastruktūra. 2013 m. gruodžio 30 d. su rangovu UAB „Manfula“ buvo sudaryta antroji rangos sutartis „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra: mišrių komunalinių atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginių projektavimas, tiekimas ir statyba Utenoje“, kurios vertė – 6 460 003 Eurų (22 305 100 litų) be PVM.

2.5.5 Komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas

Komunalinių atliekų surinkimui taikoma konteinerinė atliekų surinkimo sistema. Komunalinėms atliekoms surinkti iš atliekų turėtojų naudojami įvairūs Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos standartus atitinkantys konteineriai: dviračiai plastikiniai nuo 120 iki 240 litrų talpos konteineriai, keturračiai metaliniai ir plastikiniai nuo 660 iki 1100 arba 750 litrų talpos metaliniai bei didelės talpos (2,0–13 m³) konteineriai. Komunalinėms atliekoms iš individualių namų valdų surinkti naudojami plastikiniai dviračiai nuo 120 iki 240 litrų talpos konteineriai, tačiau esant reikalui, naudojami plastikiniai arba metaliniai 750 ar 1100 litrų talpos konteineriai. Komunalinėms atliekoms surinkti iš daugiabučių namų naudojami kolektyviniai keturračiai plastikiniai arba metaliniai 660–1100 ar 2000–13000 litrų talpos konteineriai. Tačiau dažnai į tuos pačius kolektyvinius konteinerius metamos tiek fizinių, tiek juridinių asmenų komunalinės atliekos.

19 lentelė. UAB „Utenos komunalininkas“ mišrių komunalinių atliekų konteineriai

0,12-0,24 m ³	1,1 m ³	13 m ³	15 m ³	18 m ³	20 - 30m ³
6800	650	16	5	2	6

Šaltinis: „Utenos komunalininkas“ duomenys

Vadovaujantis *Utenos rajono atliekų tvarkymo taisyklėmis*, atliekoms surinkti mažesniuose nei 100 gyventojų turinčiuose kaimuose ir vienkiemiuose gali būti naudojami bendro naudojimo įvairios talpos standartiniai konteineriai, o atskirais atvejais ir betaris atliekų surinkimas, antrinių žaliavų, įskaitant pakuotės atliekas, didelių gabaritų atliekų ir pavojingų atliekų, esančių buityje, apvažiuojant atliekų turėtojus, prieš tai juos informavus (paskelbus grafiką). Utenos rajono savivaldybėje pavojingos, didelių gabaritų ir pakuotės atliekos apvažiavimo būdu surenkamos 4 kartus per metus.

Vadovaujantis *Utenos rajono atliekų tvarkymo taisyklėmis*, Utenos mieste komunalinių atliekų konteineriai tuštinami:

- kolektyvinio naudojimo (skirti daugiabučių namų gyventojams) – ne rečiau kaip 2 kartus per savaitę;
- esantys individualiose namų valdose – ne rečiau kaip 1 kartą per savaitę.

Utenos rajono kaimo seniūnijose, kur įdiegta konteinerinė surinkimo sistema, mišrių komunalinių atliekų konteineriai tuštinami ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį.

Komunalinėms atliekoms surinkti iš įstaigų, įmonių ir organizacijų naudojami keturračiai plastikiniai arba metaliniai 660–1100 litrų talpos konteineriai. Komunalinėms atliekoms surinkti iš sodų ir garažų bendrijų naudojami kolektyviniai keturračiai plastikiniai ar metaliniai 660–1100 litrų talpos konteineriai, o iš garažų bei sodų bendrijų – gali būti naudojami ir didelės talpos 2–13 m³ konteineriai. Konteineriai įmonėse, įstaigose ir organizacijose tuštinami pagal susitarimą su šių įmonių administracija.

Mišrios komunalinės atliekos iš aptarnaujamų teritorijų vežamos tiesiai į Mockėnų regioninį atliekų sąvartyną.

20 lentelė. Utenos rajone susidariusių komunalinių atliekų tvarkymas 2012-2014 metais.

Komunalinės atliekos		Sutvarkyta komunalinių atliekų					
		2012 m.		2013 m.		2014 m.	
		tonomis	proc.	tonomis	proc.	tonomis	proc.
1	Perdirbta/panaudota komunalinių atliekų	22 215	55	8 386	43	8 807	40
2	Sąvartyne pašalinta komunalinių atliekų	17 864	45	11 115	57	12 973	60
	Iš viso komunalinių atliekų	40 079	100	19 501	100	21 780	100

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos AM 2012, 2013, 2014 m. duomenys.

2014 metais į Utenos regiono komunalinių atliekų surinkimo sistemą pateko 48,6 tūkst. t. komunalinių atliekų, iš kurių apie 45 % (21,8 tūkst. t.) sudarė Utenos rajono atliekos. 2013 metais į Utenos regiono komunalinių atliekų surinkimo sistemą bendrai pateko 45,4 tūkst. t. komunalinių atliekų, iš kurių 43 % (19,5 tūkst. t.) sudarė Utenos rajono atliekos. 2012 metais į Utenos regiono komunalinių atliekų surinkimo sistemą pateko 65,2 tūkst. t. komunalinių atliekų, iš kurių 61% (40 tūkst. t.) – Utenos rajone surinktos atliekos.

21 lentelė. Atskiromis komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis surinkti atliekų kiekiai Utenos rajone 2012-2014 metais .

Metai	Komunalinių atliekų kiekis, tonomis	Kiekis, surinktas konteineriuose		Kiekis, surinktas didelių gabaritų aikštelėse		Kiekis, surinktas apvažiuojant atliekų turėtojus		Kiekis, surinktas kitomis priemonėmis (papildančios sistemos, kita)	
		tonomis	proc.	tonomis	proc.	tonomis	proc.	tonomis	proc.
2012	40 079	12 381	31	2 525	6	2 086	5	23 086	58
2013	19 501	11 874	61	549	3	1 890	10	5 188	26
2014	21 780	11 869	55	504	2	704	3	8 703	40

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos AM 2012, 2013, 2014 m. duomenys.

Analizuojant susidariusius komunalinių atliekų kiekius ir jų surinkimo būdus Utenos rajone 2012 - 2014 metais, išaugo atliekų surinkimas konteineriuose (nuo 31 iki 61 %). Ši tendencija gali būti susijusi su mažėjančiais gyventojų skaičiais, tikslesne apskaita ir bendra ekonomine situacija šalyje. Utenos rajone 2012 m. pašalintų komunalinių atliekų kiekis vienam statistiniam gyventojui sudarė 423 kg/metus, 2013 m.– 257 kg/metus, o 2014 m.– 244 kg/metus.

2.5.6 Antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) surinkimas ir tvarkymas

Labiausiai paplitęs antrinių žaliavų surinkimo būdas – surinkimas į stiklo, popieriaus/kartono, plastikų/metalų atliekų konteinerius. Antrinėms žaliavoms surinkti naudojami specialūs antrinių

žaliavų surinkimo - 1,8 m³ ir/ar 2,5 m³ varpo formos, metaliniai arba plastikiniai 1100 litrų talpos konteineriai. Individualiam antrinių žaliavų (pakuotės) surinkimui naudojami 0,24 m³ tūrio konteineriai. Konteineriai skiriasi spalva – mėlynos spalvos su užrašu „popierius, kartonas“, geltonos spalvos su užrašu „plastmasė, metalas“, ir žalios spalvos su užrašu „stiklas“. Vadovaujantis *Utenos rajono atliekų tvarkymo taisyklėmis*, antrinėms žaliavoms surinkti iš įmonių, įstaigų ir organizacijų taip pat gali būti naudojami ir dviračiai plastikiniai nuo 120 iki 260 litrų talpos konteineriai. Antrinėms žaliavoms rinkti statomi privalomi konteinerių komplektai – atskiri konteineriai popieriui ir kartonui, plastmasei/metalui ir stiklui rinkti. Konteineriai antrinėms žaliavoms (įskaitant pakuotės atliekas) rinkti, kur yra galimybė, statomi aikštelėse kartu su komunalinių atliekų surinkimo konteineriais (daugiabučių namų kvartaluose), o individualių namų kvartaluose įrengiamos antrinių žaliavų konteinerinės aikštelės arba naudojami individualūs antrinių žaliavų surinkimo konteineriai (pakuočių atliekoms). Nesant įrengtų aikštelių, gyventojams parenkamos patogios ir su seniūnijos seniūnu suderintos konteinerių stovėjimo vietos. Aptarnavimo zonas individualiais antrinių žaliavų surinkimo konteineriais parenka Utenos rajono savivaldybės administracija kartu su antrinių žaliavų konteinerius aptarnaujancia įmone (Operatoriumi). Atliekos iš šių konteinerių surenkamos nemokamai.

Antrinių žaliavų konteinerius aptarnauja UAB „Utenos komunalininkas“. Antrinių žaliavų konteineriai ištuštinami pagal grafiką (mieste) arba seniūnui nurodžius (gyvenvietėse, kaimuose), jeigu yra užpildyta ne mažiau kaip 2/3 jų tūrio. Individualūs antrinių žaliavų surinkimo konteineriai ištuštinami pagal sutartyje nurodytą grafiką.

22 lentelė. Konteinerių aikštelių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, skaičius 2015 m. sausio 1 d.

Seniūnija	Gyventojų skaičius pagal deklaruotą gyvenamąją vietą	Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės, vnt.	Skaičius gyventojų, kuriems tenka viena antrinių žaliavų konteinerių aikštelė, vnt.	Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės garažų bendrijose, vnt.	Antrinių žaliavų konteinerių aikštelės sodų bendrijose, vnt.
Utenos miesto	29141	108	270	15	3
Leliūnų	3030	34	89	-	12
Užpalių	1842	8	230	-	-
Vyžuonų	1953	13	150	1	1
Sudeikių	1318	14	94	-	3
Tauragnų	1335	11	121	-	-
Daugailių	1365	13	105	-	-
Saldučiškio	915	8	114	-	-
Utenos	2444	16	152	-	-
Kuktiškių	760	9	84	-	-
IŠ VISO:	44103	234	189	16	19

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės administracijos ataskaitos AM 2014 m. duomenys.

Utenos rajono savivaldybės mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietų ir aikštelių išdėstymo schemas patvirtintos šiais teisės aktais: 1998 m. gegužės 6 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. 16, 2000 m. kovo 14 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. 39, 2001 m. rugšėjo 27 d. Utenos rajono tarybos sprendimu Nr. T-147, 2007 m. rugpjūčio 30 d. Utenos

rajo savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-158, 2008 m. balandžio 30 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-130, 2009 m. birželio 26 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-227, 2011 m. rugpjūčio 11 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-754, 2012 m. birželio 15 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-611, 2013 m. spalio 18 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-899, 2014 m. rugsėjo 9 d. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. AĮ-838.

Antrinėms žaliavoms surinkti Utenos rajone įrengtos 234 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės (žr. 22 lentelę). Valstybiniame atliekų tvarkymo plane (246.2.2. punktas) nustatyta, kad gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose turi būti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų. Utenos rajone viena konteinerių aikštelė vidutiniškai tenka 189 gyventojams, Utenos mieste - 270 gyventojų, taigi Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta užduotis yra vykdoma.

Informacija apie antrinių žaliavų surinkimui Utenos rajone naudojamus konteinerius ir jais surinktus atliekų kiekius 2013 ir 2014 m. pateikta 23 lentelėje. Dalį šių konteinerių (iš viso 673 vnt.) Utenos rajono savivaldybė įsigijo Aplinkos ministerijos administruojamos Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšomis.

23 lentelė. Utenos rajone naudojami antrinių žaliavų surinkimo konteineriai ir jais surinkti antrinių žaliavų kiekiai 2013 ir 2014 m.

Metai	Konteineriai stiklui 0,75 m ³ ir 1,8 m ³			Konteineriai popieriui ir kartonui 1,8 m ³			Konteineriai plastikui /metalui 0,75 m ³ , 1,8 m ³ ir 0,24 m ³		
	Vnt.	Surinkta per metus, tonomis	1 konteineriu surinkta atliekų, tonomis	Vnt.	Surinkta per metus, tonomis	1 konteineriu surinkta atliekų, tonomis	Vnt.	Surinkta per metus, tonomis	1 konteineriu surinkta atliekų, tonomis
2013	234	524,38	2,24	125	126,21	1,001	534	273,29	0,51
2014	234	535,95	2,29	125	101,54	0,812	534	253,28	0,58

* Pagal 2012 m. kovo 19 d. Dotacijos teikimo sutartį Nr. S9-33/DS-12-15 įsigyta 300 vnt. (0,24 m³) pakuočių atliekų surinkimo priemonių (konteinerių).

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės administracijos ataskaitos AM 2013, 2014m. duomenys.

2013 m. Utenos rajone iš gyventojų kolektyviniais antrinių žaliavų surinkimo konteineriais buvo surinkta 923,88 tonų, 2014 metais – 890,77 tonos antrinių žaliavų (stiklo, popieriaus ir kartono, plastikų atliekų), t. y. apie 21 kg vienam gyventojui. Toks rodiklis rodo žemą rūšiavimo kolektyviniais antrinių žaliavų konteineriais efektyvumą. Tačiau pažymėtina, kad 2013, 2014 m. kolektyviniais antrinių žaliavų surinkimo konteineriais surinkta apie 55 proc. daugiau antrinių žaliavų nei 2012 metais.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietos išdėstytos gyventojams patogiose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose. Antrinių žaliavų surinkimo aikštelės daugiabučių namų rajonuose išdėstytos taip, kad atitiktų keliamus reikalavimus, t. y. po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę tenka mažiau nei 800 gyventojų.

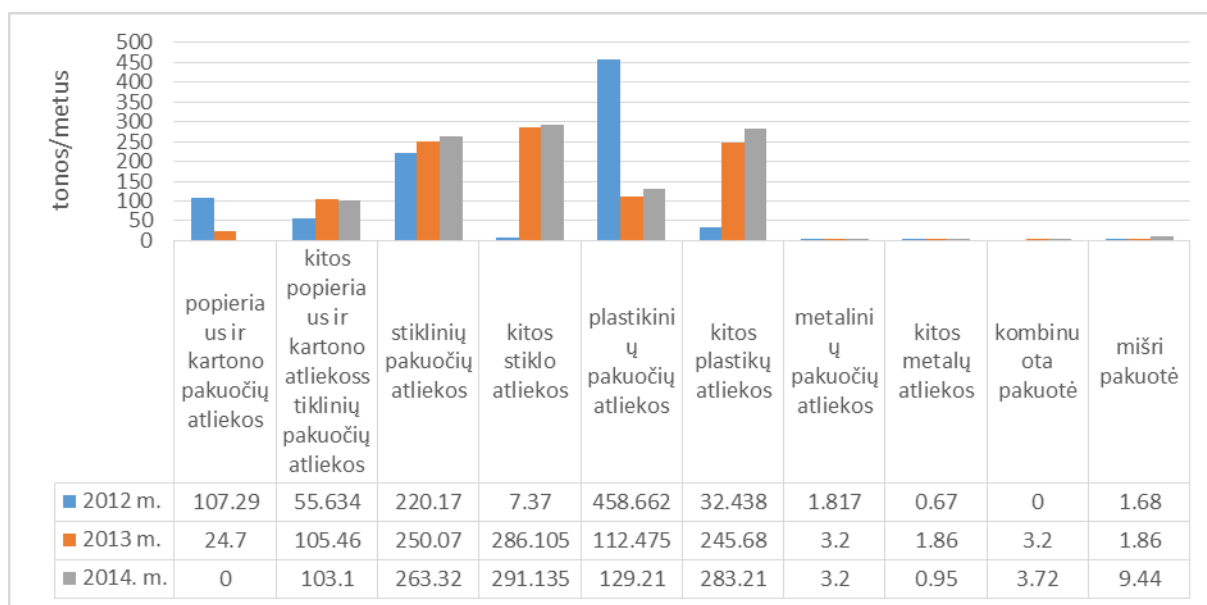
Taip pat siekiant sudaryti gyventojams galimybę lengvai ir paprastai rūšiuoti namų ūkiuose susidarančias

atliekas, mažinti aplinkos taršą atliekomis ir atliekų kiekį, patenkančių į Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyną, 2012 m. buvo įsigyti 300 vnt. individualių pakuočių atliekų surinkimo konteinerių, kurių talpa - 0,24 m³. Informacija apie nemokamą atliekų iš individualių rūšiavimo konteinerių išvežimą, išvežimo grafiką bei šių atliekų rūšiavimo patikros rezultatus 2014 m. buvo skelbta Utenos rajono savivaldybės administracijos interneto svetainėje.

2014 m. LR Aplinkos ministerijai teikta paraiška dotacijai pakuočių atliekų surinkimo iš gyvenamųjų individualių namų kvartalų priemonėms įsigyti. LR Aplinkos ministro 2014 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. D1-840 projektui „Pakuočių atliekų surinkimo sistemos plėtra Utenos rajono savivaldybėje“ skirtas finansavimas iš Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų. 2014 m. gruodžio 19 d. su Lietuvos investicijų fondu pasirašyta dotacijos teikimo sutartis 1 100 vnt. konteinerių (240 l talpa) įsigijimui. 2014 m. rugsėjo 17 d. buvo pasirašyta sutartis dėl infrastruktūros plėtros ir infrastruktūros plėtros finansavimo su VšĮ „Žaliasis taškas“, VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ ir UAB „Utenos komunalininkas“ dėl 1 100 vnt. konteinerių (240 l talpa) visų rūšių pakuočių ir kitoms tinkamoms perdirbti antrinėms žaliavoms surinkti iš individualių namų valdų nupirkimo, pastatymo Utenos rajono savivaldybės administracijos nurodytose vietose ir perdavimo Utenos rajono savivaldybės administracijos nuosavybėn. 2015 metais šie konteineriai išdalinti individualių namų valdų savininkams.

Taip pat Utenos rajono savivaldybės teritorijoje vieną kartą per ketvirtį buityje susidarančios antrinių žaliavų (įskaitant pakuotės atliekas) atliekos yra surenkamos apvažiavimo būdu, apie šių atliekų surinkimą apvažiavimo būdu skelbiama Utenos rajono savivaldybės interneto svetainėje bei spaudoje.

Informacija apie Utenos rajone 2012 – 2014 metais surinktas antrines žaliavas pagal srautus pateikta 3 paveiksle.

3 pav. Bendras antrinių žaliavų surinkimas Utenos rajone 2012-2014 metais, tonomis

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos AM 2012, 2013, 2014 m. duomenys

Utenos rajone 2012 m. buvo atskirta, surinkta ir perdirbta 163 t popieriaus ir kartono atliekų (tame tarpe 107,29 t popieriaus ir kartono pakuočių atliekų), 481 t plastiko atliekų (tame tarpe 458,622 t plastikinių pakuočių), 227,54 t stiklo atliekų (tame tarpe 220 t stiklinių pakuočių atliekų) atliekų ir 2,5 t metalų laužo ir atliekų (tame tarpe 1,8 t metalinių pakuočių atliekų). 2013 m. buvo atskirta, surinkta ir perdirbta 130 t popieriaus ir kartono (tame tarpe 25 t popieriaus ir kartono pakuočių atliekų), 357 t plastikų (tame tarpe 112 t plastikinių pakuočių atliekų), 250 t stiklinių pakuočių atliekų ir 5 t metalų laužo ir atliekų. Panaši tendencija išliko ir 2014 metais. Iš visų antrinių žaliavų daugiausiai surenkama

stiklo atliekų (apie 52 proc.). Šios atliekos pagrindė yra surenkamos per savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų surinkimo sistemą

2.5.7 Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas

Vienas iš svarbiausių komunalinių atliekų tvarkymo uždavinių – biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas. Šios atliekos yra organinės medžiagos, kurių skilimo produktai neigiamai veikia aplinką, didina šilumos efektą sukeliančių dujų kiekius ir t.t. Biologiškai skaidžių atliekų kategorijai priskiriamos žaliosios, maisto, popieriaus ir kartono bei kitos atliekos, kurios gali būti suskaidytos aerobiniu ir anaerobiniu (bedeguiniu) būdu.

Remiantis Europoje taikomomis metodikomis, vertinama, kad namų ūkiuose iki 500 m² ploto – sukompostuojamų atliekų gali siekti apie 170 kg/m., namų ūkiams virš 500 m² ploto – apie 250 kg/m. Namų ūkiuose sukompostuotos biologinės atliekos nepatenka į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, o tai leidžia mažinti nerūšiuotų atliekų kiekius, stabilizuoti įmokos už komunalinių atliekų kiekį kilimą, tausoti aplinką ir visuomenės sveikatą.

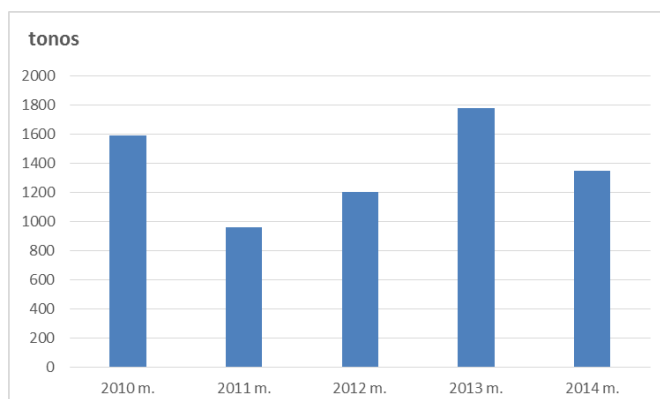
Kadangi individualių namų gyventojai Utenos mieste turi ribotas galimybes kompostuoti (dėl mažų sklypų ir arti esančių pastatų), todėl 2014 m. pradėti dalinti individualūs 600 l talpos kompostavimo konteineriai. Išdalinta 1040 konteinerių. 2015 m. pradėta dalinti dar 750 vnt. ir papildomai skirta 150 vnt. kompostavimo konteinerių. Kompostavimo konteineriai gyventojams dalinami sudarant su jais panaudos sutartis. Jeigu vertinti, kad per metus viena 600 l dėžė gali sukompostuoti apie 374 kg biologiškai skaidžių atliekų, tai 2245 vnt. kompostavimo konteinerių kasmet padėtų išvengti apie 839 tonas (2245 vnt. dėžių × 374 kg.) biologinių atliekų patekimo į sąvartynus.

Kompostavimo konteinerių dalinimas Utenos miesto individualių namų gyventojams vyksta UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ įgyvendinant projektą „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ (Nr. VP3-3.2-AM-01-V-02-006), kuriuo siekiama skatinti individualių gyvenamųjų namų savininkus kompostuoti namuose susidarancias biologiškai skaidžias atliekas.

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta, kad iki 2015 metų gyventojams ar kitiems asmenims, kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, reikia užtikrinti žaliųjų atliekų surinkimą ir tvarkymą arba tokių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje.

Vadovaujantis *Utenos rajono atliekų tvarkymo taisyklėmis*, atliekų turėtojai žaliąsias atliekas privalo atskirti jų susidarymo vietoje ir esant galimybėms kompostuoti šias atliekas savo privačių valdų teritorijoje. Želdynų ir sodo atliekos, medžių lapai, žievė, žolė ir kitos kompostui tinkamos sodo ir daržo atliekos iš Utenos rajono atliekų turėtojų nemokamai priimamos kompostavimo aikštelėje, esančioje Mockėnų kaime, Utenos raj., šalia Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno. Dalis biologiškai skaidžių atliekų kaimo vietovėse yra kompostuojamos gyventojų „namų sąlygomis“.

Utenos rajono savivaldybė kasmet birželio – lapkričio mėnesiais organizuoja kompostuojamų atliekų: žolės, lapų, vaisių, daržovių likučių, smulkių šakų ir kt. augalinės kilmės atliekų nemokamą surinkimą apvažiavimo būdu iš Utenos miesto individualių namų kvartalų. Atliekų turėtojai žaliąsias atliekas sudeda į maišus.

4. pav. Į kompostavimo aikštelę pristatytų biologiškai skaidžių atliekų kiekiai iš Utenos rajono savivaldybės 2010-2014 m., tonomis

Surinktos žaliosios atliekos pristatomos į kompostavimo aikštelę, esančią Mockėnų kaime, Utenos r. (šalia Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno).

Remiantis Utenos rajono savivaldybės pateiktomis ataskaitomis už 2012 – 2014 metus, pastebėta tendencija, kad pastaraisiais metais surenkamų žaliųjų atliekų kiekiai auga: 2012 m. buvo surinkta 1233,04 t., 2013 m. – 1754,26 t., 2014 metais – 1347,98 t. žaliųjų atliekų. Apvažiavimo būdu 2012 metais buvo surinkta 673,26 tonos, o 2013 metais – 1357,18 t. žaliųjų atliekų. 2014 metais apvažiavimo būdu surinkta 413,08 tonų žaliųjų atliekų. Utenos regioninio atliekų tvarkymo centro 2010 – 2014 m. duomenys apie Utenos rajono savivaldybėje susidariusias ir sukompostuotas žaliąsias atliekas pateikta 4 paveiksle.

Daugiausia žaliųjų atliekų į kompostavimo aikštelę buvo pristatyta 2013 metais. Didžiąją šių atliekų dalį pristato komunalinės įmonės, tačiau kasmet didėja ir gyventojų pristatomų žaliųjų atliekų kiekiai, pvz. 2012 m. gyventojai savo transportu pristatė 194,13 tonų, o 2013 metais – 282,1 tonų biologiškai skaidžių kompostuojamų atliekų. URATC duomenimis, 2014 metais į kompostavimo aikštelę buvo pristatyta 1347,98 tonų biologiškai skaidžių atliekų, iš jų 36,5 tonas pristatė gyventojai savo transportu. Toks 2014 metais biologiškai skaidžių atliekų pristatymo sumažėjimas iš gyventojų yra susijęs su tuo laikotarpiu prasidėjusiu kompostavimo dėžių dalinimu.

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nurodyta, kad savivaldybės iki 2019 metų privalo įdiegti maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktoms maisto/virtuvės atliekoms apdoroti.

Maisto ir virtuvės atliekos Utenos rajono savivaldybėje atskirai nerenkamos ir netvarkomos.

Įmonės, turinčios teisę tvarkyti 3-ios kategorijos šalutinius gyvūninius produktus, įskaitant maisto (virtuvės) atliekas, įsikūrusios prie Vilniaus arba Rokiškio rajone, tačiau teikia maisto (virtuvės) atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugas visoje Lietuvoje. UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ tvarko 1, 2 ir 3 kategorijos šalutinius gyvūninius produktus.

2.5.8 Kitų specifinių komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nurodoma, kad, savivaldybės, taikydamos įvairius atliekų surinkimo būdus ir priemones, privalo užtikrinti, kad jų valdomose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, asmenims rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, atskirai būtų surenkamos šios komunalinės atliekos:

- Pavojingosios atliekos;
- Elektros ir elektroninės įrangos (EEI) atliekos;
- Naudotos padangos;
- Didelių gabaritų komunalinės atliekos (statybinių atliekų, baldų ir kt.);
- Statybos ir griovimo atliekos.

Šias atliekas gyventojai privalo atskirti nuo kitų komunalinių atliekų. Specifinių atliekų surinkimas Utenos rajono savivaldybėje vykdomas per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, tuo pačiu gyventojams siūlomi ir alternatyvūs specifinių atliekų surinkimo būdai, pvz. apvažiuojant atliekų turėtojus.

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nurodoma, kad savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų ir didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiuojant ne rečiau kaip 2 kartus per metus.

Utenos mieste ir rajone vieną kartą per ketvirtį renkamos pavojingos, didelių gabaritų ir pakuotės atliekos apvažiavimo būdu iš anksto pranešus. Speciali UAB „Utenos komunalininkas“ mašina renka pakuotės (stiklinės, popierinės ir kartono, plastikinės, metalinės ir kt.) atliekas ir kitas antrines žaliavas; elektros ir elektroninės įrangos atliekas; didelių gabaritų atliekas (buitinę techniką, baldus,

lengvųjų automobilių, motociklų ir dviračių padangas ir kt.); pavojingas atliekas (liuminescencines lempas, akumulatorius, panaudotus tepalus, galvaninius elementus ir kt.).

Šios atliekos taip pat priimamos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje esančioje Utenos mieste, UAB "Utenos komunalininkas" teritorijoje ir atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėje, esančioje Mockėnų k., prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno.

Dalis pavojingų buitinių atliekų iki 2013 metų buvo surenkama naudojantis komunalinių atliekų surinkimo sistema papildančiomis atliekų surinkimo sistemomis. Pavojingųjų atliekų surinkimą vykdė UAB „Žalvaris“, UAB „Trijūna“, UAB „EMP Recycling“. Nuo 2014 metų šia sistema surenkamos elektros ir elektroninės įrangos atliekos, pavojingosios atliekos. Šią sistemą Utenos rajono savivaldybėje pagal sutartis su VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“ ir „EEPA“ eksploatuoja UAB „Atliekų tvarkymo centras“ ir UAB „EMP Recycling“. Utenos rajono savivaldybės teritorijoje esančios EEĮ atliekų surinkimo vietos skelbiamos internetinėse svetainėse www.eei.lt ir www.mesrusiuojam.lt.

Didžioji dalis EEĮ atliekų surenkama per papildančias atliekų surinkimo sistemas. 2012 metais EEĮ per šią sistemą buvo surinkta 112 tonų, 2013 metais – 187 tonos, 2014 metais - 150 tonų šių atliekų.

Utenos mieste 2003 m. įrengtoje didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje iš atliekų turėtojų priimamos didžiosios, elektros ir elektroninės įrangos atliekos ir pavojingos atliekos (naudotos alyvos, baterijos ir akumulatoriai). Atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelė prie Mockėnų sąvartyno pradėta eksploatuoti 2008 m. vasario mėn. Atliekų priėmimo aikštelė skirta didžiųjų, statybinių ir buitinių pavojingų atliekų surinkimui.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje statybos ir griovimo atliekas (atliekų kodas 17 09 04) renka mišrių komunalinių atliekų surinkėjas - UAB „Utenos komunalininkas“. Informacija apie statybos ir griovimo atliekų susidarymą Utenos rajono savivaldybės teritorijoje pateikta 25 lentelėje. Didžiąją šių atliekų dalį sudarė bešeimininkės atliekos ir atliekos, susidariusios vykdant užterštų teritorijų tvarkymo projektus. Dalis statybos ir griovimo atliekų surenkama veikiančiose didelių ir pavojingųjų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėse, kurias eksploatuoja UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ ir UAB „Utenos komunalininkas“. Nemažai šių atliekų surenkama konteineriuose.

24 lentelė. Utenos rajone didelių gabaritų atliekų aikštelėse ir apvažiavimo būdu surinktos specifinės atliekos 2012 m. – 2014 m., tonomis

Surinkimo priemonė	Metai	Didžiosios atliekos	Naudotos padangos	EEĮ atliekos	Buityje susidaranti pavojingos atliekos
Didelių gabaritų atliekų aikštelės	2012	4,89	72,045	6,29	0,032
	2013	12,35	67,776	6,653	0,006
	2014	10,9	59,93	5,7	0,074
Apvažiuojant atliekų turėtojus	2012	4	-	0,12	-
	2013	-	67	-	0,108
	2014	-	19	-	0,035

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos AM 2012, 2013, 2014 m. duomenys

25 lentelė. Utenos rajone surinktos statybos ir griovimo atliekos didelių gabaritų atliekų aikštelėse ir apvažiavimo būdu 2011 m. – 2014 m., tonomis

Metai	Surinkta konteineriuose, tonomis	Surinkta didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, tonomis	Surinkta kitomis priemonėmis, tonomis	Bendras statybos ir griovimo atliekų kiekis, tonomis
2011	1057,08	287,34	13,12	1357,54
2012	-	150,64	2030	2181,02
2013	420,72	44,41	1526,26	1991,36
2014	678,48	-	3070,46	3749,34

Šaltinis: Utenos rajono savivaldybės ataskaitos AM 2011, 2012, 2013, 2014 m. duomenys

Statybos ir griovimo atliekos šalinamos kartu su kitomis komunalinėmis nepavojingomis atliekomis (nuo 2013 m. balandžio mėn. - II-oje sąvartyno sekcijoje).

Remiantis 2012 – 2014 metų Utenos rajono savivaldybės AM pateiktomis ataskaitomis, statybinių atliekos, turinčios asbesto (atliekų kodas 17 06 05), surenkamos Utenos rajono savivaldybės teritorijoje didelių gabaritų atliekų ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėse ir kitomis priemonėmis. Šių atliekų tvarkymą organizuoja UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. 2011 metais buvo surinkta ir pristatyta į sąvartyną 183,02 tonos, 2012 metais šių atliekų susidarė 1244,78 t., iš kurių – 1117,06 t. buvo pristatyta į didelių gabaritų atliekų ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikšteles. 2013 metais Utenos rajono savivaldybės teritorijoje susidarė 777,14 t. šių atliekų (į aikšteles pristatyta 37,64 t.), 2014 metais - 1270,01 (į aikšteles pristatyta 14,79 t.). Didžioji dalis šių atliekų yra senos stogo dangos. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija yra skyrusi tikslinę dotaciją Utenos rajono savivaldybės administracijai sutvarkyti gyventojų pristatytas asbesto turinčias atliekas. Už skirtas lėšas 2013 m. - 2014 m. buvo sutvarkyta 245 t asbesto turinčių atliekų, kurios buvo pristatytos į Utenos regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną.). Iki 2013 m. balandžio mėn. šios atliekos šalintos I-oje sąvartyno sekcijoje. Nuo 2013 m. balandžio mėn. šalinamos II-oje sąvartyno sekcijoje, atskirai nuo komunalinių atliekų.

Norėdama išvengti aplinkos teršimo Utenos rajono savivaldybės taryba 2005 m. lapkričio 24 dieną priėmė sprendimą Nr. T – 261 „Dėl buityje susidarantių naudotų galvaninių elementų surinkimo tvarkos“. Ši tvarka nustato pagrindinius buityje susidarantių naudotų galvaninių elementų konteinerių įrengimo ir naudotų galvaninių elementų surinkimo iš fizinių asmenų reikalavimus. Utenos mieste panaudotus elementus galima šalinti tose vietose, kuriose įrengtos specialios dėžės.

Vadovaujantis 2001 m. liepos 17 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-570 „Dėl individualių transporto priemonių naudotų tepalų surinkimo tvarkos patvirtinimo“, individualios transporto priemonės vairuotojas, pats pakeitęs automobilio tepalą, gali atvežti ir išpilti į degalinėje ar stambiagabaričių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo ir rūšiavimo aikštelėje pastatytą naudotų tepalų surinkimo konteinerio tepalų statinę, o tuščią tarą išmesti į kitą statinę. Ši paslauga individualių transporto priemonių vairuotojams teikiama nemokamai. Naudotų tepalų surinkimo konteineriai yra pastatyti UAB "Alauša" degalinėje (Palijoniškio g. 1, Utena), S.Vaiginio individualios įmonės degalinėje (Palangos g. 66, Utena) ir didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje, esančioje UAB "Utenos komunalininkas" teritorijoje (Rašės g. 4, Utena).

Naudotų padangų surinkimas ir tvarkymas. Remiantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais naudotų padangų surinkimą ir tvarkymą, šių atliekų atskirą surinkimą ir tvarkymą organizuoja jų gamintojai bei importuotojai. Tačiau padangų importuotojai praktiškai naudotų padangų surinkimo neorganizuoja, iš esmės apsiriboja finansuodami šią sistemą *Mokesčio už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių atliekomis apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo* nustatyta apimtimi. Naudotas padangas gyventojai ir įstaigos bei organizacijos gali pristatyti į Utenos rajono savivaldybėje veikiančias didelių ir pavojingų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikšteles, jos surenkamos ir apvažiavimo būdu. 2012 metais Utenos rajono savivaldybėje susidarė 110 tonų naudotų padangų atliekų, iš kurių – 72 tonos buvo pristatytos į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę, 38 tonos surinktos per papildančią sistemą. 2013 metais susidarė 135 tonos naudotų padangų atliekų, iš kurių – 67 tonos buvo pristatytos į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę, o 68 tonos surinktos apvažiavimo būdu. 2014 m. duomenimis surinkta apie 104 tonas naudotų padangų. 60 tonų buvo pristatyta į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę, 19 tonų surinkta apvažiavimo būdu, 25 tonos - per papildančią sistemą.

Utenos rajono savivaldybė, pasinaudodama AM suteikta galimybe, teikia paraiškas Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšoms gauti, t.y. gauna dotacijas padangų atliekų transportavimo kaštams padengti iki artimiausio atliekų tvarkytojo.

2.6. Atliekų šalinimo įrenginiai

Mockėnų sąvartynas pradėtas eksploatuoti 1986 m. Prie esamo sąvartyno prijungus dar apie 8 ha sklypą, esamas atliekas sustūmus į atskirą nupjautinės piramidės formos kaupą ir įrengus sąvartyną pagal visus ES bei nacionalinius aplinkosauginius reikalavimus, Mockėnų sąvartynas pradėtas naudoti kaip **Utenos regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas**. Sąvartynas 2008 m. sausio 18 d. buvo priduotas Valstybinei komisijai ir savo veiklą pradėjo vykdyti nuo 2008 m. vasario 1 d. Šiuo metu visos Utenos rajone susidarančios komunalinės atliekos šalinamos tik Utenos regioniniame atliekų tvarkymo sąvartyne. Šį sąvartyną eksploatuoja UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – Centras).

Utenos regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas yra Utenos miesto pietrytiniame pakraštyje, už 3,2 km į pietryčius nuo Utenos centro ir už 0,7 km į pietryčius nuo Utenos-Tauragnų kelio. Regioninio sąvartyno kaupas įrengiamas atskiromis sekcijomis. Sąvartyno plotas – 19 ha, I sekcijos plotas – 2,4 ha. Filtratas surenkamas kaupo dugno konstrukcijoje įrengtu drenažu bei nuvedamas į siurblinę, kuria kartu su kitomis sąvartyno užterštomis nuotekomis bus paduodamas valyti į Utenos miesto valymo įrenginius. Regioniniame sąvartyne įrengta sąvartyno dujų surinkimo sistema su fakelu. Pagal priešgaisrinių normų reikalavimus sąvartyne įrengti priešgaisriniai rezervuarai. Atvežtoms atliekoms sverti įrengtos specialios svarstyklės. Sąvartyno bendras pajėgumas – 52 250 t/metus. Sąvartyne įrengta mechaninė mišrių atliekų rūšiavimo linija, kurioje rankiniu būdu išrenkamos atliekos, tinkamos perdirbimui ir antriam panaudojimui.

Utenos regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamos Utenos regione susidarančios nepavojingos komunalinės atliekos ir nepavojingos gamybinės atliekos iš įmonių, kurių perdirbti nėra techninių galimybių bei pajėgumo. Numatyta, kad sąvartynas bus eksploatuojamas apie 20-25 metus. 2012 m. gruodžio 20 d. baigta įrengti Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno II sekcija. Nuo 2013 metų kovo mėnesio atliekos šalinamos jau II – oje regioninio sąvartyno sekcijoje.

2.6.1 Šalinamų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekiai

Kaip pateikta 25 lentelėje, šalinamų Utenos rajone susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis neviršija *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane* nustatyto didžiausio leistino šalinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio 2014 m. Kadangi 2014 m. ir ateityje planuojama mažinti šalinamų komunalinių atliekų kiekį sąvartyne, naudojant ir individualius kompostavimo konteinerius, tikėtina, kad biologiškai skaidžių atliekų dalis dar sumažės.

26 lentelė. Komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimo užduočių vykdymas

Metai	Pašalintų mišrių komunalinių atliekų kiekis, tonomis			Didžiausias leistinas šalinti komunalinių BSA kiekis, tonomis			
	Mišrių komunalinių atliekų kiekis	Tame tarpe biologiškai skaidžių atliekų kiekis	Biologiškai skaidžių atliekų dalis, proc.	2014 - 2015 m.	2016- 2017 m.	2018- 2019 m.	Nuo 2020 m.
2012	12 445,86	1 803,509	14,11%*	5 423	4 880	4 338	3796
2013	10 660	3 724,95**	34,81%*				
2014	10 653,64	3 708,532***	34,81%*				

*2012, 2013, 2014 m. Utenos regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys

**2013 m. iš viso buvo pašalinta 5 533,08 t biologiškai skaidžių komunalinių atliekų (3 724,95 t iš mišrių komunalinių atliekų srauto ir 1 808,13 t kitų biologiškai skaidžių atliekų). Šaltinis: URATC, 2014 m.

***2014 m. iš viso buvo pašalinta 5 142,56 t biologiškai skaidžių komunalinių atliekų (3 708,53 t iš mišrių komunalinių atliekų srauto ir 1 434,03 t kitų biologiškai skaidžių atliekų). Šaltinis: URATC, 2015 m.

2.6.2 Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai ir jų pajėgumai

Siekiant įgyvendinti *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane* nustatytas komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotis, įgyvendinant ES iš dalies finansuojamą projektą „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, iki 2015 m. rugsėjo planuojama Mockėnų kaime, Utenos raj., šalia Utenos regioninio nepavojingųjų atliekų sąvartyno, pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginį, kuriame bus apdorojamos po rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos. Planuojami mechaninio apdorojimo įrenginio metiniai pajėgumai sudaro 45,2 tūkst. tonų atliekų, biologinio apdorojimo įrenginių pajėgumai – 15 tūkst. tonų atliekų.

Pagrindinė šio įrenginio paskirtis – iš mišrių komunalinių atliekų srauto atskirti antrines žaliavas (metalus, plastiką, popierių, kartoną, stiklą) ir kitas vertingas medžiagas. Planuojama, kad šis įrenginys galės išrūšiuoti apie 60 proc. visų antrinių žaliavų, esančių mišrių komunalinių atliekų sraute. Rūšiavimo proceso metu bus atskirtos trys skirtingos frakcijos: (1) perdirbimui tinkamų atliekų (antrinių žaliavų) frakcija; (2) degioji kuro iš atliekų frakcija (deginimui); (3) netinkamų perdirbimui atliekų frakcija (šalinimui sąvartyne). Mechaninį atliekų apdorojimą sudarys 7 etapai: (1) atliekų paruošimas rūšiavimui; (2) atskyrimas būgniniame separatoriuje; (3) juodųjų metalų atskyrimas; (4) spalvotųjų metalų atskyrimas; (5) automatinis PET rūšiavimas; (6) rankinis rūšiavimas; (7) atskirtų antrinių žaliavų pakavimas ir presavimas.

2.7 Visuomenės švietimas ir informavimas

Utenos rajono savivaldybės administracija, vykdydama visuomenės švietimą atliekų tvarkymo klausimais, aktyviai skleidžia informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, ekologiškus atliekų tvarkymo būdus bei svarbą aplinkos kokybės gerinimui, naudodama įvairias visuomenės informavimo priemones. Visa informacija pastoviai skelbiama ir atnaujinama Utenos rajono savivaldybės žiniatinklyje Aplinkos apsaugos rubrikoje <http://www.utena.lt/index.php/aplinkos-apsauga/atliek-tvarkymas>.

Utenos rajono gyventojams nuolat pranešama apie vykdomą didelių gabaritų atliekų surinkimą Utenos rajone, jų priėmimą Atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėje, esančioje Mockėnų kaime, Utenos rajone (prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno) bei Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje, esančioje Rašės g. 4, Utenoje. Taip pat gyventojai informuojami apie didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu. 2012 metais buvo užsakyti, išspausdinti ir išdalinti lankstinukai „Buityje susidarantių pavojingų ir didelių gabaritų atliekų surinkimo apvažiavimo būdu grafikas 2013 m.“ (tiražas 1 000 egz.). Taip pat buvo išleisti lankstinukai „Atliekų rūšiavimo atmintinė“ (tiražas 800 egz.) ir „Atliekų tvarkymas“ (tiražas 2 000 egz.). Bendra leidybos kaina apie 5 000 Lt su PVM.

2012 m. nuo rugpjūčio 7 d. iki gruodžio 7 d. vyko kompostuojamų atliekų nemokamas surinkimas iš individualių namų gyventojų - atliekos buvo renkamos iš individualių namų gyvenamųjų kvartalų nustatytomis savaitės dienomis (vieną kartą per savaitę). Taip pat gyventojai buvo informuoti apie galimybę kompostavimo atliekas vežti patiems į aikštelę prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno, kuriame kompostuojamos atliekos priimamos nemokamai. Ši informacija buvo pateikta ir lankstinukuose, kuriuos maketavo, spausdino ir išdalino Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus darbuotojai.

Informacija (plakatai „Vyks didelių gabaritų atliekų surinkimas“) apie didelių gabaritų atliekų surinkimą buvo skelbta daugiabučių gyvenamųjų namų informaciniuose stenduose. Plakatai maketuoti, spausdinti ir išdalinti Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus darbuotojų.

Gavus Aplinkos ministerijos dotaciją pakuočių atliekų surinkimo iš gyvenamųjų individualių namų kvartalų priemonėms įsigyti ir tarybai priėmus sprendimą Nr. TS-306 „Dėl Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių 62, 76, 78 punktų pakeitimo“, buvo įsigyti 300 vnt. individualių pakuočių atliekų surinkimo konteinerių, kurių talpa - 0,24 m³. Informacija apie nemokamą konteinerių suteikimą buvo pateikta ir paruoštame ir išplatintame Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus darbuotojų lankstinuke „Rūšiuk atliekas patogiai!“.

Utenos rajono gyventojai nuolat informuojami apie planuojamą buitįje susidarantių pavojingų, didelių gabaritų ir pakuotės atliekų surinkimą apvažiavimo būdu. Informacijos sklaidai įsigyti ir išdalinti stalo kalendoriai su pavojingų, didelių gabaritų ir pakuotės atliekų surinkimo grafiku 2014 metais. Šių kalendorių (3 465 vnt.) leidybą finansavo VšĮ „Žalioji taškas“, VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“.

2013 m. išspausdintos ir išdalintos knygelės „Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės“ (tiražas 1 000 egz.). Taip pat buvo išleistos ir išdalintos knygelės apie atliekų rūšiavimą „Žaliųjų akinių paslaptis“ (tiražas 1 000 egz.). Šių knygelių leidybai buvo panaudota apie 4 000 Lt.

2013 m. nuo birželio 18 d. iki lapkričio 28 d. apie kompostuojamų atliekų nemokant papildomo mokesčio surinkimą iš individualių namų gyventojų buvo pateikta ir lankstinuke. Kaip ir ankstesniais metais lankstinukus spausdino ir išdalino Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus darbuotojai.

Utenos regiono atliekų tvarkymo centras taip pat organizuoja visuomenės švietimą atliekų tvarkymo klausimais, aktyviai sklaidžia informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemą. Ši informacija pateikiama žiniatinklyje <http://www.uratc.lt/index.php/lt/>.

2014 m. LR Aplinkos ministerijai pateikus paraišką dotacijai pakuočių atliekų surinkimo iš gyvenamųjų individualių namų kvartalų priemonėms įsigyti, buvo skirtas finansavimas iš Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų 1 100 vnt. konteinerių (240 l talpa) įsigijimui. 2014 m. rugsėjo 17 d. buvo pasirašyta sutartis dėl infrastruktūros plėtros ir infrastruktūros plėtros finansavimo su VšĮ „Žalioji taškas“, VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ ir UAB „Utenos komunalininkas“ dėl 1 100 vnt. konteinerių (240 l talpa) visų rūšių pakuočių ir kitoms tinkamoms perdirbti antrinėms žaliavoms surinkti iš individualių namų valdų nupirkimo, pastatymo Utenos rajono savivaldybės administracijos nurodytose vietose ir perdavimo Utenos rajono savivaldybės administracijos nuosavybėn.

Vykdamt ekologinj visuomenės švietimą apie atliekų tvarkymą, pakuočių atliekų tvarkymo organizacijų lėšomis buvo parengti ir išleisti stalo kalendoriai (2 280 vnt.), knygelės vaikams apie atliekų tvarkymą (1 500 vnt.), lipdukai skirti individualiems (2 500 vnt.) ir kolektyviniams (256 vnt.) antrinių žaliavų surinkimo konteineriams.

Stalo kalendoriuose pateikiama informacija apie 2015 m. planuojamą buityje susidarančių pavojingų, didelių gabaritų ir pakuotės atliekų surinkimą Utenos rajone apvažiavimo būdu, jų priėmimą Atlieku priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėje, esančioje Mockėnų kaime, Utenos rajone (prie Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno), bei Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėje, esančioje Rašės g. 4, Utenoje. Taip pat šiuose kalendoriuose pateikiamas pavojingų, didelių gabaritų ir pakuotės atliekų surinkimo grafikas 2015 m.

Taip pat Utenos rajono savivaldybės teritorijoje vieną kartą per ketvirtį buityje susidarančios antrinių žaliavų (įskaitant pakuotės atliekas) atliekos yra surenkamos apvažiavimo būdu, apie šių atliekų surinkimą apvažiavimo būdu skelbiama Utenos rajono savivaldybės interneto svetainėje bei spaudoje.

Siekdama skatinti Lietuvos gyventojus tikslingai išmesti šias atliekas į specialius konteinerius, UAB „EMP recycling“, bendradarbiaudama su LR Aplinkos ministerija, pagamino 100 000 vnt. kartoninių dėžučių, skirtų smulkioms elektros ir elektroninės įrangos atliekų (toliau - EEĀ) kaupti. Utenos rajono savivaldybės administracija gavo 4 000 vnt. dėžučių skirtų EEĀ surinkimui. Dėžutės, kaip edukacinės priemonės, buvo dalinamos nemokamai Utenos rajono seniūnijoms ir Utenos rajono švietimo įstaigoms bei gyventojams.

Utenos rajono savivaldybės administracijai VŠĮ „Žalioji taška“ skyrė rūšiavimo dėžių (100 komplektų) įstaigų patalpoms. Utenos rajono savivaldybės administracija informuodama apie atliekų rūšiavimo svarbą, pakvietė nemokamai įsigyti savo įstaigų patalpoms ir išdalino Utenos rajono švietimo įstaigoms rūšiavimo dėžes, skirtas popieriaus/kartono, stiklo, plastmasės atliekom.

2014 m. lapkričio 27 d. Utenos rajono savivaldybėje, įgyvendinant Aplinkos ministerijos nustatytus aplinkosauginius reikalavimus, buvo organizuota gaminių atliekų surinkimo akcija, kurios metu iš gyventojų, įmonių, įstaigų ir organizacijų nemokamai buvo renkamos elektros ir elektroninės įrangos atliekos, nešiojamųjų baterijų ir akumuliatorių atliekos, sumokant atliekų turėtojui - alyvų atliekos, vidaus degimo variklių tepalo, kuro ir oro filtrų atliekos, automobilių hidraulinių (tepalinių) amortizatorių atliekos, automobilių ir pramoninių akumuliatorių atliekos, eksploatuoti netinkamos transporto priemonės. Informacija apie atliekų tvarkymą, atliekų rūšiavimą, atliekų surinkimo vietas, netinkamo atliekų tvarkymo žalą aplinkai bei žmonių sveikatai buvo skelbiama interneto svetainėse www.gia.lt, www.eei.lt. Ekologinę akciją organizavo Gamintojų ir Importuotojų Asociacija, VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“.

Aplinkosaugos projektas „Mes rūšiuojam“ Lietuvos ugdymo, švietimo ir mokslo įstaigose vyko dvejus metus (2013-2014 m.). Projekto dalyviai išsidalijo prizų už 100 tūkst. litų. Projektą organizavo Gamintojų ir Importuotojų Asociacija (GIA) kartu su VŠĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“ bei bendrove „Atliekų tvarkymo centras“. Aplinkosaugos projekto „Mes rūšiuojam“ organizatoriai skyrė ne tik po žadėtą 1000 litų geriausiai kiekvienos apskrities mokyklai, bet ir papildomus prizus aktyviausioms mokykloms kiekvienoje savivaldybėje. UAB „Atliekų tvarkymo centras“ įsteigti 200 litų vertės papildomi prizai Utenos apskrityje skirti Ignalinos gimnazijai, Molėtų rajono Alantos gimnazijai, Zarasų rajono Antazavės Juozo Gruodžio vidurinei mokyklai, Utenos r. Sudeikių mokyklai - daugiavoniam centrui, Visagino vaikų lopšeliui - darželiui "Ažuoliukas". Siekiant skatinti individualų namudinį biologiškai skaidžių atliekų kompostavimą 2014 m. Utenos miesto gyventojams buvo išdalinti kompostavimo konteineriai. Galimybė gauti tokius konteinerius atsirado UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ įgyvendinant projektą „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ (Nr. VP3-3.2-AM-01-V-02-006). Utenos rajono savivaldybei buvo skirta 1 040 kompostavimo konteinerių, už kurių priežiūrą bus atsakingi gyventojai.

2014 m. sausio 6-13 dienomis vyko tradicinė ekologinė akcija „Kalėdų eglutė – namų šilumai“, kurios metu uteniškiai galėjo nupuoštas eglutes ir jų šakas atnešti į specialų konteinerį prie Kultūros centro arba arčiau savo namų – daugiabučiuose gyvenantys uteniškiai - šalia mišrių atliekų konteinerių, o

privačiuose namuose – suguldyti prie antrinių žaliavų surinkimo konteinerių. Akcijos, kurią organizavo Utenos rajono savivaldybės administracija, Utenos Kultūros centras ir UAB „Utenos komunalininkas“, metu buvo surinkta 6 tonos žaliaskarių. Surinktas eglutes UAB „Utenos komunalininkas“ kaip ekologinį kurą pridavė UAB „Utenos šilumos tinklai“.

2014 m. kovo 3 d. savivaldybių ekologai, regioninių atliekų tvarkymo centrų ir komunalinių atliekų tvarkymo įmonių atstovai buvo pakviesti į Gamintojų ir importuotojų asociacijos kartu su partneriais organizuotą konferenciją „Efektyvus gamintojo atsakomybės principo įgyvendinimas tvarkant gaminių ir kitas atliekas“ Molėtuose, kurios metu buvo pateikta informacija apie Lietuvos gaminių rinką, susidarančius gaminių atliekų kiekius, aptarti gamintojams, importuotojams, savivaldybės bei komunalinių atliekų tvarkymo įstaigoms nustatyti aplinkosauginiai reikalavimai. Renginio dalyviai buvo supažindinti ir su aplinkosauginiu projektu „Mes rūšiuojam“, kurio tikslas – skatinti visuomenę rūšiuoti elektronikos atliekas, baterijas, senas pakuotes, stiklą, popierių.

2014 m. kovo 19 d. LR Aplinkos ministerija ir VšĮ „Mes darom“ Utenoje surengė regioninį seminarą „Teisingas atliekų tvarkymas. Ką gali laimėti gamta, žmogus ir valstybė?“. Seminaro tikslas – didinti Utenos regiono gyventojų ir atskirų savivaldybių bendruomenių ekologinį sąmoningumą bei skatinti aktyvų gyventojų ir bendruomenių įsitraukimą į atliekų tvarkymo planavimą. Pirmoje seminario dalyje, kuri vyko Utenos rajono savivaldybės administracijoje, dalyvavo LR Aplinkos ministro pavaduotojas Almantas Petkus, VšĮ „Mes darom“ direktorius Karolis Sargūnas, įvairių asociacijų atstovai, Utenos apskrities savivaldybių merai, administracijų atstovai, Utenos rajono savivaldybės tarybos nariai, Utenos regiono atliekų tvarkymo centro, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento, Utenos regiono plėtros tarybos, Utenos regiono įstaigų, įmonių, organizacijų atstovai, žurnalistai. Antroji seminario dalis, vykusį Utenos muzikos mokykloje, buvo skirta atliekų tvarkymo reikalus aptarti su seniūnais, seniūnaičiais ir bendruomenių atstovais. 2014 m. gruodžio 17 d. Utenos rajono savivaldybėje vyko VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ organizuota apskritojo stalo diskusija. Renginio, į kurį VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ ir Utenos rajono savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus vadovai pakvietė Utenos apskrities savivaldybių ekologus ir atliekų tvarkytojų organizacijų atstovus, metu buvo tariamasi kokios švietimo ir informavimo priemonės galėtų labiausiai prisidėti, siekiant paskatinti didesnę gyventojų įsitraukimą rūšiuojant pakuočių atliekas, dalintasi patirtimi įgyvendinant švietimo ir informavimo priemones.

2.8 Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimo būklė

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemą galima įvertinti pagal tai, kaip įgyvendinamos *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane* nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys. Šis vertinimas pateiktas 27 lentelėje.

27 lentelė. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2007-2013 m. nustatytų užduočių Utenos rajono savivaldybėje įgyvendinimas ir vertinimas

Eil. Nr.	Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2007-2013 metams nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Rodiklis	Vertinimas
	Iki 2009 metų užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 procentams savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.	Įgyvendinta	Labai gerai
	Ne vėliau kaip nuo 2009 metų vidurio nepavojingas atliekas šalinti tik Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančiuose regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose.	Įgyvendinta	Labai gerai
	Iki 2011 metų pabaigos uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus.	Įgyvendinta	Labai gerai
	iki 2013 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 50 procentų komunalinių atliekų. iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 procentų susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus. Kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ar kitaip panaudotos.	Neįgyvendinta, pašalinta 57 procentai susidariusių komunalinių atliekų	Blogai
	Ne vėliau kaip nuo 2013 m. sąvartynuose šalinti tik apdorotas atliekas.	Neįgyvendinta	Blogai
	Iki 2009 metų užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (baldų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų) surinkimo aikštelė 50000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje, taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais būdais (pvz., apvažiuojant turėtojus). Gyventojams atstumas iki tokių aikštelių turėtų būti ne	Įgyvendinta, šiuo metu Utenos rajono savivaldybėje veikia 2 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės	Labai gerai

	daugiau kaip 10 kilometrų.		
	<p>Parengti ir (ar) patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas ir užtikrinti, kad iki 2008 metų būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; 2 gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; 3 atskirai rinkti antrines žaliavas (esančias komunalinėse atliekose) iš įmonių, įstaigų ir organizacijų į specialius konteinerius ir (arba) naudojant kitas surinkimo priemones; <p>Pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu. Konteineriai ir jų pastatymo vietos turi būti estetiški ir patogūs lankytojams, atitikti visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.</p> <p>Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).</p>	Įgyvendinta	Labai gerai

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2014-2023 m.

	<p>Siekiant gerinti tam tikrų atliekų srautų surinkimą ir mažinti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybių valdomose sistemose išlaidas, savivaldybėms rekomenduojama glaudžiau bendradarbiauti su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą, kad būtų įvykdytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotys</p>	<p>Įgyvendinta</p>	<p>Labai gerai</p>
--	--	--------------------	--------------------

Vertinamo skalė:

įgyvendinta - labai gerai

neįgyvendinta - blogai

2.9 Atliekų tvarkymo stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė

Žemiau pateikta Utenos rajono savivaldybės teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų tvarkymo stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

Stiprybės
Bendradarbiaujant savivaldybėms, sukurta ir sėkmingai plėtojama Utenos regiono atliekų tvarkymo sistema.
Visos mišrios komunalinės atliekos šalinamos ES aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiame regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne (Mockėnų k., Utenos raj.); sąvartyne išsiskiriančios dujos panaudojams šilumos ir elektros gamybai, tokiu būdu mažinant atliekų šalinimo neigiamą poveikį aplinkai. Visi seni ES reikalavimų neatitinkantys sąvartynai Utenos regione yra uždaryti ir rekultivuoti.
Sukurtas <i>Valstybinio atliekų tvarkymo plano</i> reikalavimus atitinkantis antrinių žaliavų surinkimo aikštelių tinklas.
Komunalinės atliekos renkamos atskirais srautais, pvz., žaliosios, didelių gabaritų, elektros ir elektroninės įrangos atliekos.
Įrengtos <i>Valstybinio atliekų tvarkymo plano</i> reikalavimus atitinkančios didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės
Įrengta žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, veikia priemonės, skatinančios individualų biologiškai skaidžių atliekų kompostavimą (išdalinti konteineriai)
Įgyvendintas ES finansuojamas projektas biologiškai skaidžių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo infrastruktūrai Utenos regione sukurti.
Aktyviai šviečiama ir informuojama visuomenė atliekų tvarkymo klausimais, naudojant įvairias visuomenės informavimo priemones.
Bendradarbiaujama su Gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl pakuočių atliekų tvarkymo
Silpnybės
Šiuo metu didžioji dalis komunalinių atliekų (apie 57 proc. nuo susidarančių) patenka į sąvartyną.
Antrinių žaliavų rūšiavimas kolektyviniais konteineriais nėra labai efektyvus.
Gamybos procesuose susidarančios atliekos dažnai patenka į mišrių komunalinių atliekų srautą ir tai didina bendrus komunalinių atliekų kiekius.
Surenkami buityje susidarančių pavojingų atliekų, kurios turi didžiausią neigiamą poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai, kiekiai yra nedideli.
Galimybės

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2014-2023 m.

ES finansinė parama komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrai.
Vadovaujantis nuo 2013 m. įsigaliojančiomis <i>Pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo</i> ir <i>Atliekų tvarkymo įstatymo</i> nuostatomis, pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis dėl komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų tvarkymo, todėl gali išaugti antrinių žaliavų atskiro surinkimo ir perdirbimo apimtys.
Įvedus pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo užstato sistemai padidės pakuočių atliekų surinkimas, kas padidins antrinių žaliavų surinkimą
Grėsmės
Visuomenės aplinkosauginis sąmoningumas nebus pakankamas ir rūšiuotų atliekų kiekiai augs nepakankamai, kad būtų užtikrintos komunalinių atliekų naudojimo užduotys.
Neefektyviai dirbant mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiams, nebus pasiektas planuojamas aplinkosaugos efektas – žemos kokybės techninis kompostas bus šalinamas sąvartyne, kietasis atgautasis kuras neatitiks aukštos kokybės kuro standarto reikalavimų, o iš mišraus srauto išskirtos antrinės žaliavos bus netinkamos perdirbti.
Brangstant mišrių komunalinių atliekų tvarkymui reikės didinti tarifo dydį.

3. Komunalinių atliekų tvarkymo 2014–2020 m. tikslai, uždaviniai ir užduotys

Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, tikslai ir uždaviniai iki 2024 m. nustatyti vadovaujantis *Valstybinių atliekų tvarkymo planu* (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003, Nr. 366, 2014-04-16, paskelbta TAR 2014-04-30 i. k. 2014-04989). Plėtojant Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, jos planavimas vykdomas vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu ir pagrindiniais atliekų tvarkymo principais:

- prevencija;
- paruošimas naudoti pakartotinai, prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus naudoti pakartotinai;
- perdirbimas, prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti;
- kitoks naudojimas, pavyzdžiui, naudojimas energijai gauti, prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti;
- šalinimas, prieš tai atskyrus perdirbti ar kitaip naudoti tinkamas atliekas.

Laikantis nustatytųjų prioritetų, pirmiausia turi būti vengiama komunalinių atliekų susidarymo, o atliekos, kurių neįmanoma išvengti, turi būti paruošiamos pakartotiniam naudojimui, perdirbamos ar kitaip naudojamos tokiais būdais, kad kuo mažiau jų būtų šalinama sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

3.1 Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys

Vadovaujantis *Valstybinių atliekų tvarkymo planu*, 2014–2023 m. laikotarpiui nustatomos tokios Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys:

1. Užtikrinti, kad sąvartyne šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos iki 2020 metų sudarytų ne daugiau kaip 35 procentus 2000 metais susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų:
 - Iki 2015 m. – 5423 tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų;
 - Iki 2017 m. – 4880 tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų;
 - Iki 2019 m. – 4338 tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų;
 - Nuo 2020 m. – 3796 tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų.
2. Iki 2016 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 45 procentus komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį);
3. Iki 2020 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 65 procentus komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį);
4. Užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 procentų (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti.

3.2 Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis Utenos rajono savivaldybės organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tikslas – užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

Vadovaujantis atliekų tvarkymo prioritetais ir siekiant įgyvendinti valstybės nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis Utenos rajono savivaldybei, nustatomi šie **Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2020 m.:**

1 tikslas. Skatinti atliekų prevenciją, užtikrinant, kad Utenos rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėtų arba bent jau išliktų stabilus ekonominio augimo sąlygomis.

Atliekų prevencijos tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai.

1.1. uždavinys. Šviesti ir informuoti visuomenę atliekų prevencijos srityje.

1.2. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis.

1.3. uždavinys. Skatinti atliekų prevencijos veiklą ir paruošimo pakartotiniam naudojimui tinklus.

2 tikslas. Skatinti efektyvų gamtinių ir kitų išteklių naudojimą, didinant komunalinių atliekų perdirbimo (įskaitant kompostavimo) ir naudojimo apimtį.

Atliekų perdirbimo tikslas – naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti ir taip mažinti gamtinių ir kitų išteklių naudojimą. Atliekų naudojimas, įskaitant atliekų deginimą išgaunant energiją, taip pat prisideda prie šio tikslo ir mažina sąvartyne šalinamų atliekų kiekius.

2.1. uždavinys. Plėsti antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtį.

2.2. uždavinys. Plėsti kitų perdirbimui (įskaitant kompostavimą) tinkamų atliekų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtį.

2.3. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus rūšiuoti komunalines atliekas.

2.4. uždavinys. Naudoti komunalinių atliekų energetinius išteklius.

3 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą.

3.1. uždavinys. Užtikrinti, kad į mišrių komunalinių atliekų srautą patektų kuo mažiau pavojingų atliekų.

3.2. uždavinys. Plėtoti Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą.

3.3. uždavinys. Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą.

3.4. uždavinys. Vykdyti atliekų monitoringą.

3.5. uždavinys. Stiprinti URATC ir savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus.

28 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys Utenos rajono savivaldybei remiantis VATP 2014-2020 m.

Valstybinis atliekų tvarkymo planas 2014-2020	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	
<p>iki 2016 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 45 procentus komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį).</p> <p>Iki 2020 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 65 procentus komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį).</p>	<p>Savivaldybė: perdirbti rūšiuojamuoju atliekų surinkimo būdu surinktas atliekas (antrines žaliavas ir kitas komunalines atliekas, išskyrus žaliąsias atliekas).</p> <p>Iki 2016 metų užtikrinti, kad perdirbamų ar kitaip panaudojamų atliekų kiekis būtų ne mažesnis kaip 8 780 tonų.</p> <p>Iki 2020 metų užtikrinti, kad perdirbamų ar kitaip panaudojamų atliekų kiekis būtų ne mažesnis kaip 12 680 tonų</p> <p>Regioniniu principu: mechaniškai ir biologiškai apdoroti mišrias komunalines atliekas, panaudoti energijos gamybai biologiškai skaidžias atliekas ir degiąsias atliekas bei perdirbti iš mišrių atliekų srauto išrūšiuotas perdirbimui tinkamas atliekas. Taip pat kompostuoti atskirai surinktas žaliąsias atliekas regioninėse biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelėse, kurias eksploatuoja URATC.</p>
<p>Užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos neviršytų VATP nurodytų užduočių.</p>	<p>Savivaldybė: per sukurtą Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemą:</p> <p>Iki 2015 m. ne daugiau kaip 5423 tonų/metus;</p> <p>Iki 2017 m. ne daugiau kaip 4880 tonų/metus;</p> <p>Iki 2019 m. ne daugiau kaip 4338 tonų/metus;</p> <p>Nuo 2020 m. ne daugiau kaip 3796 tonų/metus.</p>
<p>Užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 procentų (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti.</p>	<p>Savivaldybė: perdirbti rūšiuojamuoju atliekų surinkimo būdu surinktas antrines žaliavas. Paruošti pakartotiniam naudojimui ar perdirbti ne mažiau kaip 800 tonų antrinių žaliavų.</p> <p>Regioniniu principu: perdirbti iš mišrių komunalinių atliekų srauto išrūšiuotas antrines žaliavas.</p>
Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir atskiro surinkimo sistemos plėtros užduotys	
<p>Iki 2016 metų gyventojams ar kitiems asmenims (pavyzdžiui, gėlių parduotuvėms, kapinėms ir kita), kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, užtikrinti žaliųjų atliekų surinkimą ir tvarkymą arba tokių atliekų tvarkymą susidarymo vietoje;</p> <p>Iki 2016 metų įrengti mechaninio biologinio apdoravimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos ir</p>	<p>Savivaldybė: surinkti žaliąsias atliekas ir skatinti namudinį kompostavimą.</p> <p>Regioniniu principu: kompostuoti surinktas žaliąsias atliekas regioninėse biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelėse, kurias eksploatuoja URATC.</p>

<p>apdorojamos arba perduodamos toliau apdoroti biologiškai skaidžios atliekos;</p> <p>Iki 2019 metų organizuoti maisto / virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir (ar) individualų kompostavimą, įrengti pakankamus pajėgumus šioms maisto / virtuvės atliekoms apdoroti.</p>	<p>Savivaldybė: atskirai surinkti maisto ir virtuvės atliekas.</p> <p>Regioniniu principu: apdoroti surinktas maisto ir virtuvės atliekas (regioniniame) įrenginyje, prieš tai atlikus bandomąjį maisto ir virtuvės atliekų surinkimo projektą regiono mastu ir parengus galimybių studiją dėl regioninių apdorojimo pajėgumų reikalingumo.</p>
<p><i>Rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys</i></p>	
<p>Iki 2015 m. sausio 1 d. turėti parengtas ir patvirtintas konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams – jas atnaujinti;</p> <p>Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;</p> <p>Savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprūpinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo konteineriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;</p> <p>Pastatyti specialius antrinių žaliavų surinkimo konteinerius viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu. Konteineriai ir jų pastatymo vietos turi būti estetiški ir patogūs lankytojams, atitikti visuomenės sveikatos saugos reikalavimus;</p>	<p>Savivaldybė: atnaujinti bei papildyti parengtas antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje pasikeitus aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams.</p> <p>Savivaldybė: įrengti trūkstamas antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikšteles.</p> <p>Aprūpinti pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo infrastruktūra individualių namų gyventojus</p>

<p>Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba juos naudoti ekonomiškai netikslinga, taikyti kitas priemones ir būdus (pavyzdžiui, antrinių žaliavų surinkimas į specialius maišus, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).</p>	
<p>Užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelį gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybės teritorijoje;</p> <p>Užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiuojant ne mažiau kaip 2 kartus per metus;</p> <p>Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiuojant ne rečiau kaip 2 kartus per metus.</p> <p>Savivaldybės turi užtikrinti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) rūšiuojamąjį surinkimą ir tai, kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas.</p> <p>Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse.</p> <p>Savivaldybės ne rečiau kaip 2 kartus per metus turi pateikti visiems gyventojams išsamią informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą ir šią informaciją skelbti savivaldybės interneto svetainėje. Pateikiamoje informacijoje turi būti nurodyta pavojingųjų atliekų tvarkymo svarba, pavojingųjų atliekų surinkimo savivaldybės teritorijoje vietos (nurodytos surenkamos atliekos, darbo laikas, kontaktinė informacija, kainos, jeigu tokios nustatytos), gyventojų teisės perduodant pavojingąsias atliekas atitinkamų gaminių platinimo vietose.</p> <p>Savivaldybės, sudarydamos su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, turi siekti, kad pavojingųjų atliekų srautai, kuriuos techniškai ir organizaciniu požiūriu galima surinkti, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius konteinerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose.</p>	<p>Užduotis įgyvendinta. Užtikrinti tolimesnį didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimą, užtikrinant didelių gabaritų, naudotų padangų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, statybos ir griovimo atliekų, butyje susidarančių pavojingųjų atliekų priėmimą iš gyventojų.</p> <p>Savivaldybė. Užduotis įgyvendinta. Didelių gabaritų, pavojingųjų atliekų surinkimas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje vykdomas 4 kartus/metus apvažiavimo būdu. Užtikrinti, kad atliekos apvažiuojant savivaldybėje būtų renkamos ne mažiau kaip 2 kartus per metus.</p> <p>Esant galimybei, sutartyse su gamintojų ir importuotojų organizacijomis nustatyti prievolę dėl pavojingųjų atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių įrengimo.</p> <p>Savivaldybė. Užduotis įgyvendinta</p> <p>Savivaldybė. Sudarytose sutartyse numatyta, kad pavojingųjų atliekų srautus sudarančios atliekos renkamos ne tik iš savivaldybės gyventojų, bet ir savivaldybės teritorijoje vykdančių savo veiklą juridinių asmenų, Utenos savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įmonių, įstaigų ir organizacijų.</p>

Numatyti atskiras tekstilės atliekų priemones (konteineriai).	Savivaldybė: atnaujinant antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemas numatyti tekstilės atliekų surinkimo konteinerių skaičių ir plėtrą.
Savivaldybės iki 2016 metų privalo užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga	Savivaldybė Užduotis įgyvendinama. 2014 metais 99,3 % gyventojų buvo teikiama atliekų tvarkymo paslauga.

4. Komunalinių atliekų tvarkymo 2021–2023 m. veiksmų programa

Plėtojant Utenos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, jos planavimas vykdomas vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu ir pagrindiniais atliekų tvarkymo principais: prevencija; paruošimas naudoti pakartotinai, prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus naudoti pakartotinai; perdirbimas, prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti; kitoks naudojimas, pavyzdžiui, naudojimas energijai gauti, prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti; šalinimas, prieš tai atskyrus perdirbti ar kitaip naudoti tinkamas atliekas.

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo ilgalaikės programos 2021-2023 m. priemonės pateiktos 29 lentelėje. Ši programa bus peržiūreta po 2020 metų, atnaujinant Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimą.

29 lentelė. Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo ilgalaikė programa 2021- 2023 m.

Eil. Nr.	Priemonė	Atsakinga institucija	Terminas
1.	Savivaldybės atliekų tvarkymo plano atnaujinimas	Savivaldybė	2021-2023
2.	Visuomenės informavimo programos vykdymas	Savivaldybė/URATC	2021-2023
3.	Antriniu žaliavų surinkimo konteinerinių aikštelių atnaujinimas	Savivaldybė/Operatorius	2021-2023
4.	Specifinių atliekų surinkimas apvažiavimo būdu (ne rečiau kaip 4 kartus per metus)	Operatorius	2021-2023

5. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtros priemonių planas

Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 metų atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės pateiktos 30 lentelėje.

Šiame priemonių plane numatytas ir komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų prognozuojamas investicijų poreikis bei finansavimo šaltiniai.

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
1 tikslas. Skatinti atliekų prevenciją, užtikrinant, kad Utenos rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų kiekis mažėtų arba bent jau išliktų stabilus ekonominio augimo sąlygomis.				
1.1. uždavinys. Šviesti ir informuoti visuomenę atliekų prevencijos srityje				
1.1.1. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje (pvz., leisti leidinius, straipsnius, laidas, organizuoti renginius ir pan.)	URSA, URATC, KA vežėjas	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, kitos lėšos	
1.1.2. Remti visuomenės švietimo ir informavimo projektus atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje	URSA, gamintojai ir importuotojai	2014–2023 m.	ES paramos lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
1.2. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis				
1.2.1. Parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas (lankstinukus, informaciją internete, žiniasklaidoje)	URSA, URATC, KA vežėjas	2015-2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), ES paramos lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, kitos lėšos	
1.2.2. Įgyvendinti biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkio sąlygomis monitoringo sistemą, esant poreikiui vykdyti kompostavimo konteinerių plėtrą individualioms namų ūkio valdoms	URSA, URATC, KA vežėjas	2015–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, kitos lėšos	6,3 ^{1,4}
1.2.3. Parengti paraišką biologiškai skaidžių (maisto ir virtuvės)	URATC	2016–2018 m	ES paramos lėšos,	170 ³ (bendrai Utenos

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
atliekų atskiro surinkimo ir tvarkymo pilotiniam projektui regione, ir, esant galimybei gauti paramą, įgyvendinti biologiškai skaidžių (maisto ir virtuvės) atliekų atskiro surinkimo ir tvarkymo pilotinį projektą, įskaitant visuomenės švietimą ir informavimą			nacionalinės paramos lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), kitos lėšos	regiono savivaldybėms)
1.2.4. Organizuoti biologiškai skaidžių (maisto ir virtuvės) atliekų atskirą surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus šių atliekų apdorojimui	URSA, URATC	2018-2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, kitos lėšos	5
1.3. uždavinys. Skatinti atliekų prevencijos veiklą ir paruošimo pakartotiniam naudojimui tinklus				
1.3.1. Viešinti informaciją apie savivaldybės teritorijoje veikiančias elektros ir elektroninės įrangos ir/ar kitų daiktų remonto dirbtuves bei taisyklas, kuriose prailginamas namų ūkiuose naudojamų daiktų tarnavimo laikas ir taip išvengiama komunalinių atliekų susidarymo.	URSA, gamintojai ir importuotojai	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, ES paramos lėšos, kitos lėšos	
1.3.2. Organizuoti pakartotiniam naudojimui tinkamų produktų (baldu, elektros ir elektroninės įrangos, drabužių ir kt.) surinkimą didelių ir pavojingųjų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėje, o esant finansinėms galimybėms, organizuoti atskirai surinktų pakartotiniam naudojimui tinkamų produktų paruošimą pakartotiniam naudojimui ir platinimą	URATC, URSA	2014–2023 m.	ES paramos lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), kitos lėšos	
1.3.3. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų tekstilės surinkimą specialiais konteneriais ir/ arba per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles	URSA, KA vežėjas	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, kitos lėšos	8,9
2 tikslas. Skatinti efektyvų gamtinių ir kitų išteklių naudojimą, didinant komunalinių atliekų perdirbimo (įskaitant kompostavimo) ir naudojimo				

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
apimtis				
2.1. uždavinys. Plėsti antrinių žaliavų (įskaitant pakuočių atliekas) atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtis				
2.1.1. Plėtoti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo kolektyviniais konteneriais aikštelių įrengimą (aprūpinant reikiama kontenerių komplektais), bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą ir vykdyti pakuočių atliekų monitoringą (vykdomi patikrinimai, atliekų sudėties tyrimai)	URSA, gamintojai ir importuotojai	2014-2018 m.	ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, kitos lėšos	423 ^{1,2,4}
2.1.2. Aprūpinti individualius namus konteneriais pakuočių atliekoms ir antrinėms žaliavoms rūšiuoti, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą, vykdyti kontenerinių aikštelių įrengimą	URSA, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, nacionalinės lėšos, kitos lėšos	420
2.1.3. Organizuoti atskirą antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimą kolektyviniais konteneriais iš daugiabučių namų ir viešųjų vietų, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	URSA, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
2.1.4. Organizuoti atskirą antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimą iš individualių namų, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	URSA, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
2.1.5. Organizuoti atskirą antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimą iš juridinių asmenų, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą	URSA, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
2.1.6. Organizuoti antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų rūšiavimą antrinių žaliavų rūšiavimo linijoje	KA vežėjas	2016-2023 m.	ES paramos lėšos, KA vežėjo lėšos	200

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
2.2. uždavinys. Plėsti kitų perdirbimui (įskaitant kompostavimą) tinkamų atliekų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimtį				
2.2.1. Organizuoti elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ir priėmimą didelių gabaritų atliekų priėmimo aikštelėse, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą	URSA, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
2.2.2. Organizuoti atskirą naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais apmokestinamų gaminių atliekų tvarkymą	URATC URSA, gamintojai ir importuotojai	2014–2023 m.	Gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos, įmokos už atliekų tvarkymą lėšos	
2.2.3. Organizuoti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų (buityje susidarantių statybinių atliekų, didelių gabaritų, žaliųjų atliekų ir kt. atliekų) surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	URSA, URATC	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos	
2.2.4. Parengti duomenų bazę, kurioje būtų pateikta informacija apie Utenos regiono didelių ir pavojingųjų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikštelėse esančius daiktus, kuriuos galima pakartotinai naudoti	URATC	2016 m	ES paramos lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	9 (bendrai Utenos regiono savivaldybėms)
2.2.5. Organizuoti žaliųjų atliekų atskirą surinkimą iš gyventojų, įmonių, įstaigų, organizacijų ir kapinėse	URSA, KA vežėjas	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos	
2.3. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus rūšiuoti komunalines atliekas				
2.3.1. Įgyvendinti antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų rūšiavimo monitoringo ir kontrolės sistemą	URSA, KA vežėjas	2014–2020 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos	
2.3.2. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų rūšiavimo ir perdirbimo srityje.	URSA, gamintojai ir importuotojai	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, gamintojų ir	

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
			importuotojų lėšos, ES paramos lėšos, nacionalinės paramos lėšos, kitos lėšos	
2.4. uždavinys. Naudoti komunalinių atliekų energetinius išteklius				
2.4.1. Organizuoti po mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) likusių, netinkamų perdirbti ir turinčių energetinę vertę komunalinių atliekų naudojimą energijai gauti	URATC, privatus operatorius	2015–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos	
3 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą				
3.1. uždavinys. Užtikrinti, kad į mišrių komunalinių atliekų srautą patektų kuo mažiau pavojingų atliekų				
3.1.1. Organizuoti atskirą buityje susidarantių pavojingų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ir per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles	URSA, URATC, gamintojai ir importuotojai, KA vežėjas	2014–2023 m.	URATC lėšos (sąvartyno tarifas), įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
3.1.2. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones apie buityje susidarantių pavojingų atliekų žalą aplinkai ir visuomenės sveikatai, tvarkymo galimybes	URSA, URATC, gamintojai ir importuotojai	2014–2023 m.	ES paramos lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, gamintojų ir importuotojų lėšos, kitos lėšos	
3.2. uždavinys. Plėtoti Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą				
3.2.1. Įrengti komunalinių atliekų mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) įrenginį	URATC	2015 m.	ES paramos lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	11 240 (bendrai Utenos regiono savivaldybėms)
3.3. uždavinys. Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą				
3.3.1. Eksploatuoti Utenos regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną, kaupti lėšas jo uždarymui	URATC	2014–2023 m.	URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
3.3.2. Vykdyti uždarytų sąvartynų priežiūrą po uždarymo	URATC	2014–2023 m.	URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	
3.3.3. Eksploatuoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, esant poreikiui jas atnaujinti/rekonstruoti	URSA, URATC	2014–2023 m.	ES paramos lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, kitos lėšos	50
3.3.4. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę	URATC	2014–2023 m.	URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	
3.3.5. Eksploatuoti regioninius mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginius, juose iš mišrių komunalinių atliekų srauto atskiriant pakuočių atliekas ir kitas antrines žaliavas, biologiškai skaidžias atliekas ir kitas perdirbimui ar naudojimui tinkamas (pvz., degias) atliekas	URATC, privatus operatorius	2016–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, kitos lėšos	
3.4. uždavinys. Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą				
3.4.1. Visiems atliekų turėtojams teikti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, atitinkančią minimalius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	URSA, KA vežėjas, URATC	2014-2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas)	
3.4.2. Tobulinti įmokos už komunalinių atliekų tvarkymą apskaičiavimo metodiką, atsižvelgiant į Vyriausybės nutarimu patvirtintose taisyklėse nustatytus įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo reikalavimus, įskaitant atliekų susikaupimo normų tyrimus, teisės aktų, reikalingų Vyriausybės patvirtintoms taisyklėms įgyvendinti, parengimą ir patvirtinimą, kitus parengiamuosius darbus įdiegiant dvinarę įmoką	URSA, KA vežėjas	2016	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos	15
3.4.3. Įdiegti ir taikyti įrangą (įskaitant programinę) konteinerių ištuštinimo identifikavimui, surenkamų atliekų svorio nustatymui	URSA, KA vežėjas	2014–2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, kitos lėšos	150

30 lentelė. Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. eurų*
bei atliekų turėtojų apmokestinimui				
3.4.3. Vykdyti surinktų ir perduotų tvarkyti komunalinių atliekų, įskaitant ir surinktas atliekas per papildančias atliekų surinkimo sistemas, apskaitą	URSA, KA vežėjas, papildančių sistemų dalyviai, URATC	2014-2023 m.	Įmokos už atliekų tvarkymą lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos, URATC lėšos (sąvartyno tarifas), gamintojų ir importuotojų lėšos	
3.5. uždavinys. Stiprinti URATC ir savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus				
3.5.1. Dalyvauti konferencijose, seminaruose ar mokymuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika, organizuoti pažintines išvykas į kitų regionų ar šalių atliekų tvarkymo įrenginius	URSA	2014–2023 m.	Savivaldybės biudžeto lėšos, ES struktūrinių fondų lėšos, kitos lėšos	
3.5.2. Dalyvauti tarptautiniuose projektuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika (esant kvietimams ir pagal tikslingumą)	URSA	2014–2023 m.	Savivaldybės biudžeto lėšos, ES struktūrinių fondų lėšos, kitos lėšos	

URSA – Utenos rajono savivaldybės administracija, URATC – UAB Utenos regiono atliekų tvarkymo centras.

1 - Bendras planuojamas atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtojimo ir gerinimo finansavimas 1 015 173 eurų iš ES struktūrinių fondų pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ priemonės Nr. 05.2.1-APVA-R-008 „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“

2 - Lėšų poreikis bus tikslinamas ir priklausys nuo aikštelių įrengimo reikalavimų ir statybos darbų apimčių;

3 - Priemonė bus įgyvendinta regioniniu mastu ir pilna apimtimi tik tuo atveju, jeigu bus galimybė gauti Europos Sąjungos ar nacionalinę paramą; 4 - Priemonė pilna apimtimi bus įgyvendinta tik tuo atveju, jeigu bus galimybė gauti Europos Sąjungos ar nacionalinę paramą;

5 - Lėšų poreikis bus tikslinamas įgyvendinus biologiškai skaidžių (maisto ir virtuvės) atliekų atskiro surinkimo pilotinį projektą.

2014 – 2023 metų vykdymo laikotarpiu Utenos regione bus baigta kurti ir pradėta eksploatuoti jau suplanuota regioninė komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra – regioninis mechaninio biologinio apdorojimo (rūšiavimo) įrenginys. Pagrindinis dėmesys šiuo planavimo laikotarpiu bus skiriamas atliekų prevencijos, paruošimo pakartotiniam naudojimui bei perdirbimo skatinimui. Šių tikslų bus siekiama ne tik įgyvendinant technines priemones (pvz., sudarant geresnes atliekų rūšiavimo sąlygas), bet ir stiprinant atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinant kontrolę bei šviečiant ir informuojant visuomenę.

6 skyriuje pateiktas detalesnis Utenos rajono savivaldybės 2014–2023 metų atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonių aprašymas.

6. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės ir numatomi sutvarkyti kiekiai Utenos rajono savivaldybėse 2014–2023 m.

Susidarančių atliekų kiekis 2014-2023 metais priklausys nuo daugelio veiksnių, bet ypač – nuo gyventojų skaičiaus, ekonomikos augimo ir vartojimo pokyčių. Vertinama, kad atliekų susidarymas kasmet nežymiai (apie 1 proc.) gali augti, tačiau 2023 metais bendras atliekų susidarymo padidėjimas turėtų neviršyti 11 proc., lyginant su 2011 metais susidariusių atliekų kiekiu.

Vadovaujantis 2012 m. balandžio mėn. Finansų ministerijos skelbiamais Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos duomenimis, numatomas 2013 m. 3,7 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP, grandine susietos apimties) augimas (atitinkamai 2014 m. – 3,4 proc., 2015 m. – 4,3 proc. augimas). Atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus statistinius duomenis bei pastarųjų metų kitimo tendencijas, prognozuojama, kad 2013-2023 metais gyventojų skaičius Utenos rajone kasmet vidutiniškai mažės 2 proc. Vertinant atsižvelgta į atskirus komunalinių atliekų srautų tvarkymą ateityje:

- komunalinių atliekų prevencija ir pakartotinis naudojimas;
- biologinių atliekų tvarkymas;
- antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas;
- elektros ir elektroninės įrangos bei kitų specifinių atliekų tvarkymas;
- po rūšiavimo likusių komunalinių atliekų tvarkymas.

Analizuojant komunalinių atliekų susidarymą 2014-2023 metų laikotarpiu, daroma prielaida, kad šiuo periodu bus tobulinama atliekų tvarkymo kontrolė bei atliekų apskaita, ir vis mažiau gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų pateks į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą. 31 lentelėje pateiktas komunalinių atliekų susidarymo Utenos rajone vertinimas 2023 m. pagal susidarymo šaltinius. Vertinant komunalinių atliekų sudėtį buvo daroma prielaida, kad šių atliekų sudėtis planavimo laikotarpiu nesikeis.

- 31 lentelė. Utenos rajono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų 2013 - 2023 m. vertinimas, tonomis.

Atliekos	Bendras susidarymas, 2013 m.										
	Atskirai surinktos atliekos, t	Proc. nuo bendro kiekio	Mišrios komunalinės atliekos (nerūšiuotos), t	Proc. mišrių atliekų kiekio	Iš mišrių atliekų atskirtos antrinės žaliavos sąvartyne	Proc. mišrių atliekų kiekio	Po rūšiavimo likusios mišrios atliekos, t	Viso atskirai surinkta ir išrūšiuota kom. atliekų, t	Proc. bendro kiekio	Viso komunalinių atliekų, t	Komunalinių atliekų sudėtis, proc.
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
							4 - 6	2 + 6		2 + 4	
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	1357,18	7	2282,44	21,31	0	-	2282,44	1357,18	6,9	3640	18,7
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	-	0,0	1445,93	13,5	0		1445,93	-		1446	7,4
Plastikų atliekos	270,51	1,4	1887,22	17,62	128,5	1,2	1759	400	2,05	2158	11
Popieriaus/kartono atliekos	129,06	0,66	440	4,11	105	0,98	335	234	1,2	571	2,9
Stiklo atliekos	529,32	2,7	901,84	8,42	166	1,5	736	690,32	3,5	1431	7,3
Metalo laužas	7,28	0,03	243,13	2,27	70,6	0,66	172	77,9	0,4	250	1,3
Pavojingos atliekos	5101,96	26,2	82,48	0,77	0	-	82,48	5101,96	26	5183	26,6
Kitos atliekos	1395,04	7,1	3427,4	32	0	-	3427,4	1395,04	7,1	4822	24,7
Viso komunalinių atliekų:	8790,34	45,08	10710,66	100,0	466	4,3	10240,25	9264,1	47,5	19 501	100,0

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2014-2023 m.

Atliekos	Bendras susidarymas, 2023 m.										
	Atskirai surinktos atliekos, t	Proc. bendro kiekio	Mišrios komunalinės atliekos (nerūšiuotos), t	Proc. mišrių atliekų kiekio	Iš mišrių atliekų atskirtos antrinės žaliavos MA įrenginyje, t	Proc. mišrių atliekų kiekio	Po rūšiavimo likusios mišrios atliekos, t	Viso atskirai surinkta ir išrūšiota kom. atliekų, t	Proc. bendro kiekio	Viso komunalinių atliekų, t	Komunalinių atliekų sudėtis, proc.
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
							4 - 6	2 + 6		2 + 4	
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	1723	9	3796	43	2890,8	33	906	4613,8	23	3621	28
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plastikų atliekos	909	4,6	1331	15,2	560,6	6,4	770,4	1469,6	7,5	2240	11,4
Popieriaus/kartono atliekos	325	1,7	263	3	105,5	1,2	157,5	430,5	2,2	588	2,9
Stiklo atliekos	1361	6,9	525	6	105,5	1,2	419,5	1886	9,5	1886	9,3
Metalo laužas	14,24	0,07	262	3	228	2,6	34	242,24	1,2	189,24	1
Pavojingos atliekos	4922	25	0	0	0	0	0	4922	25	4922	25
Kitos atliekos	1674	8,5	2610	29,8	-	-	2610	1674	8,6	4477	22,3
Viso komunalinių atliekų:	10928,1	55,08%	8760	100,0	837,1	44,4	4897,4	15238,14	77	19688,98	100,0

6.1 Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas

Atliekų hierarchijoje pagrindinis prioritetas skiriamas atliekų prevencijai, kurios tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose. Iki 2020 m. Utenos rajone planuojama skirti ypatingą dėmesį visuomenės švietimui ir informavimui atliekų prevencijos srityje bei vykdyti šią priemonę:

- remti visuomenės švietimo ir informavimo projektus atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje (leisti leidinius, straipsnius, laidas Utenos rajone).

32 lentelė. Galimi išvengti komunalinių atliekų kiekiai Europos Sąjungos šalyse, taikant prevencijos priemones.

	Susidaro atliekų, kg/gyv./m.	Galimybės sumažinti atliekų kiekį	
		kg/gyv./m.	Proc.
Biologinės atliekos	220	40	18%
Išmani daržininkystė ir sodininkystė	90	10	11%
Atsakingas maisto vartojimas	30	10	33%
Namudinis individualus ar bendruomeninis kompostavimas	100	20	20%
Didelių gabaritų atliekos	52	12	23%
Tekstilės atliekų prevencijos priemonės	15	4	27%
Baldų atliekų prevencijos priemonės	20	4	20%
EEĮ atliekų prevencijos priemonės	17	4	24%
Pakuočių atliekos	150	25	17%
Pakartotinio naudojimo gėrimų taros naudojimas	35	12	34%
Geriamo vandens naudojimas	6	2	33%
Daugkartinių pirkinių maišelių naudojimas	2	1	50%
Perteklinės pakuotės vengimas	107	10	9%
Popieriaus ir kartono atliekos	100	15	15%
Nepageidaujamo pašto sumažinimas	15	4	27%
IT priemonių naudojimas	75	9	12%
Servetėlių, popierinių rankšluosčių naudojimo mažinimas	10	2	20%
Sauskelnės ir kitos atliekos	78	8	10%
Daugkartinių sauskelnių naudojimas	18	2	11%
Kitų komunalinių atliekų prevencija	60	6	10%
Iš viso:	600	100	17%

Šaltinis: ACR+. *Quantitative Benchmarks For Municipal Waste Prevention. A guide for Local & Regional Authorities in support of the new Waste Framework Directive. November, 2009.*

Kaip efektyvią atliekų prevencijos priemonę planuojama skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis. Planuojamu laikotarpiu parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas. Taip pat planuojama įgyvendinti biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkio sąlygomis monitoringo sistemą, prižiūrint, kaip atliekų turėtojai atskiria biologiškai skaidžias atliekas iš bendro komunalinių atliekų srauto. UAB „Utenos komunalininkas“ darbuotojai apvažiavimo būdu du kartus per metus galėtų stebėti kaip vykdomas biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas.

Lietuvoje nėra duomenų apie tai kiek galima sumažinti komunalinių atliekų kiekį, taikant atliekų prevencijos priemones, tačiau pateikti duomenys 32 lentelėje apie galimus išvengti komunalinių atliekų kiekius Europos Sąjungos šalyse.

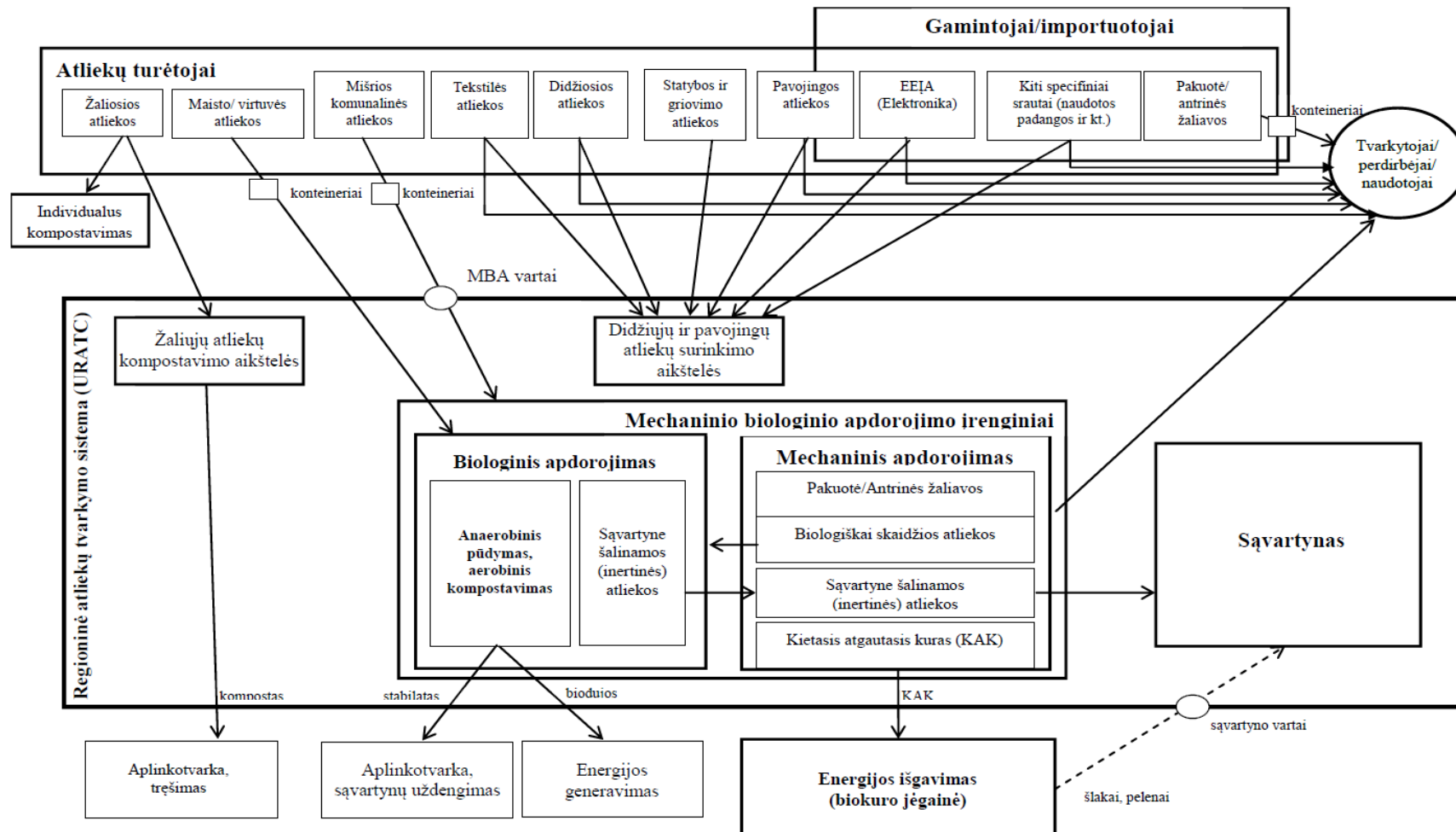
2011 m. pasikeitus teisiniam reguliavimui atliekų tvarkymo srityje, produktų ar jų sudedamųjų dalių paruošimas naudoti pakartotinai buvo išskirtas kaip atskiras atliekų hierarchijos prioritetas. Dėl šios priežasties Utenos rajone numatoma skatinti ne tik atliekų prevencijos veiklą, bet ir paruošimo pakartotiniam naudojimui tinklus:

- viešinti informaciją apie savivaldybių teritorijose veikiančias elektros ir elektroninės įrangos, baldų ir/ar kitų daiktų taisyklas/dirbtuves/centrus;
- organizuoti pakartotiniam naudojimui tinkamų produktų (baldų, elektros ir elektroninės įrangos, t. t.) priėmimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse;
- organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų drabužių surinkimą specialiais konteineriais. Tekstilės atliekoms tvarkyti siūloma Utenos rajone iki 2023 metų pastatyti 32 vnt. 4900 litrų tekstilės surinkimo konteinerius (33 lentelė). Jeigu vertinti, kad per metus vienas 4900 l tekstilės konteineriu galima surinkti apie 2450 kg tekstilės atliekų, tai iki 2020 metų pastatyti tekstilės konteinerių išvengti apie 78 tonų/metus tekstilės atliekų patekimo į sąvartyną.

33 lentelė. Tekstilės konteinerių poreikis Utenos rajone.

Metai	2014	iki 2017	iki 2023
Tekstilės atliekų kiekis, t	510	449	481
Tekstilės konteinerių kiekis, vnt.	-	24	8

Tekstilės atliekų surinkimo organizavimas. Utenos rajono savivaldybė, atnaujindama antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemas, turi numatyti šių atliekų surinkimo konteinerių skaičių ir plėtrą. Konteineriai tekstilės atliekoms turi būti išdėstyti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi tokius konteinerius yra tikslinga statyti (prie prekybos centrų, kitose vietose). Konteineriai ir jų pastatymo vietos turi būti estetiški ir patogūs lankytojams, atitikti visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

5 Pav. Komunalinių atliekų tvarkymo srautai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Utenos rajone

6.2 Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

2014–2023 m. planavimo laikotarpiu jau bus sukurta infrastruktūra atskirai surinktų žaliųjų atliekų kompostavimui, todėl bus skatinama pristatyti į žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę kuo daugiau žaliųjų atliekų, nustatant atitinkamą kainodarą bei organizuojant žaliųjų atliekų surinkimą iš gyventojų ir įmonių bei kapinėse ir kolektyviniuose soduose.

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija ir siekiant atliekų prevencijos (t. y. bandant sumažinti susidarantių komunalinių atliekų tvarkymo kiekius) 2014–2020 m. laikotarpiu numatoma aktyviai skatinti individualų biologinių atliekų kompostavimą namų sąlygomis.

URATC įgyvendinamo Europos Sąjungos finansuojamo projekto „Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ apimtyse 2014 m. įsigijo ir regiono savivaldybių gyventojams dalina 6.000 vnt. 600 l talpos individualaus kompostavimo dėžių. Iš šio kiekio 2245 vnt. kompostavimo dėžių buvo skirta Utenos rajono savivaldybės individualių namų gyventojams. 2014 m. buvo išdalinti 1040 vnt. kompostavimo dėžių, o likę 1205 vnt. baigti dalinti 2015 m. Preliminariu vertinimu, Utenos rajono savivaldybės gyventojams skirtose kompostavimo dėžėse (kai bus išdalintos 2023 kompostavimo dėžės) kasmet bus sudaryta galimybė sukompustuoti apie 3141 tonas biologiškai skaidžių atliekų (vertinant minimaliai – apie 170 kg per metus biologiškai skaidžių atliekų vienai kompostavimo dėžei) (Lentelė 34). Individualaus kompostavimo skatinimui planuojama parengti ir atliekų turėtojams platinti kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas.

34 lentelė. Esamos ir planuojamos namudinio kompostavimo priemonės Utenos rajone.

Kompostavimo dėžių skaičius 2014	Kompostavimo dėžių skaičius 2015	Kompostavimo dėžių skaičius 2023	Galimas sukompustuoti atliekų kiekis, tonomis
1040	2245	8399	3141

Planavimo laikotarpiu vykdyti gyventojams ir kitiems asmenims (pvz., gėlių parduotuvėms, kapinėms ir kt.), kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, užtikrinti žaliųjų atliekų atskirą surinkimą ir tvarkymą arba tokių atliekų tvarkymą jų susidarymo vietoje. Utenos rajono savivaldybėje planuojama tęsti žaliųjų atliekų surinkimą, išvežant konteinerius pagal iš anksto suderintą grafiką. Ir toliau bus skatinama pristatyti į biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelę kuo daugiau žaliųjų atliekų, bei organizuojant žaliųjų atliekų surinkimą kapinėse, kolektyviniuose soduose, iš gyventojų ir gėlių parduotuvių.

Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plane savivaldybėms numatyta užduotis iki 2019 m. įdiegti maisto ir virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą bei įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktomis maisto ir virtuvės atliekoms apdoroti. Vertinama, kad pirmiausia (2015–2017 m.) šios užduoties įgyvendinimą būtų galima pradėti nuo pilotinio (bandomojo) atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo projekto įgyvendinimo regioniniu mastu. Esant finansinėms galimybėms, t. y. gavus Europos Sąjungos ar nacionalinę paramą, toks bandomasis projektas galėtų būti įgyvendinamas URATC – regioniniu mastu. Projekto apimtyse būtų tiksliau apspręstos atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų surinkimo bei tolimesnio tvarkymo regiono savivaldybėse galimybės, įvertintas naujos infrastruktūros poreikis.

Užsienio šalių patirtis rodo, kad maisto ir virtuvės atliekų surinkimas iš kaimiškų vietovių nėra tikslingas, nes čia gyventojai turi pakankamai geras galimybes šias atliekas sukompustuoti vietoje arba sušerti naminiams gyvūnams. Todėl į atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo sistemą galėtų būti įtraukiami tik Utenos miesto gyventojai.

Preliminariai vertinama, kad Utenos miesto daugiabučių namų gyventojai į atskirą maisto ir virtuvės atliekų sistemą galėtų būti įtraukti palaipsniui, pradedant nuo 20 proc. gyventojų aprėpties 2018 m., 30 proc. – 2019 m. ir 50 proc. dalies gyventojų įtraukimo 2020 m. Atliekos iš Utenos miesto daugiabučių namų gyventojų galėtų būti renkamos į specialius konteinerius, kuriuos šaltuoju metų laikotarpiu reikėtų tuštinti bent 1 kartą per savaitę (esant poreikiui, didinant iki 2 kartų per savaitę), šiltuoju metų laikotarpiu – 2–3 kartus per savaitę. Remiantis kitų šalių patirtimi, darant prielaidą, kad didesniems

kiekiamis maisto ir virtuvės atliekų surinkti reikia, kad sistema veiktų bent 5–10 metų, vertinama, kad per pirmuosius tris metus (2018–2020 m.) bus pasiektas ne didesnis kaip 20 kg/gyv./metus atskiro maisto ir virtuvės atliekų surinkimo efektyvumas. Tuo būdu 2020 m. Utenos mieste atskirai galėtų būti surinkta apie 120 tonų maisto ir virtuvės atliekų. Viešojo maitinimo įstaigos atsako už savo veikloje susidarančių maisto ir virtuvės atliekų atskyrimą bei perdavimą atliekų tvarkytojams teisės aktų nustatyta tvarka. Diegiant maisto ir virtuvės atliekų atskiro surinkimo iš gyventojų sistemą, ateityje rekomenduojama į šią sistemą įtraukti ir viešojo maitinimo įstaigas. Utenos rajone 2014-2023 m. planavimo laikotarpiu atskiras maisto (virtuvės) atliekų surinkimas iš gyventojų bus vykdomas nuo 2019 metų, atlikus pilotinį projektą, kaip numatyta Valstybiniame atliekų tvarkymo plane.

6.3 Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymo ateityje vertinimas

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija, prioritetas teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau antrinių žaliavų pirminio rūšiavimo būdu, nes tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto rūšiavimo linijos pagalba.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimais, kurie įsigaliojo 2014 m. gegužės 22 d., Lietuvoje nuo 2016 m. vasario mėn. bus įvesta užstato sistema vienkartinėi gėrimų pakuotei (gamintojai ir importuotojai privalės imti užstatą, jeigu tiekia vidaus rinkai alų, alaus kokteilius, sidrą, kriaušių sidrą, vaisių vyną, vaisių vyno kokteilius, vaisių vyno gėrimus, kitus fermentuotus gėrimus, alkoholinius kokteilius ir nealkoholinius gėrimus (gaiviuosius gėrimus, stalo vandenį, girą), natūralų mineralinį vandenį, šaltinio vandenį, fasuotą geriamąjį vandenį, sultis, nektarą, supakuotus į stiklinę, plastikinę ir metalinę prekinę vienkartinę pakuotę, kurios talpa didesnė negu viena dešimtoji litro, bet mažesnė negu trys litrai). Vienkartinę pakuočių pardavėjai privalės priimti vienkartinę pakuočių, už kurias nustatytas užstatas, atliekas ir gražinti užstatą, išskyrus pakuočių pardavėjus, prekiaujančius parduotuvėse, kurių prekybos plotas neviršija 300 kv. m (neskaitant kaimo parduotuvių), ir prekyvietėse, kioskuose, degalinėse, viešojo maitinimo įstaigose.

Vertinama, kad Lietuvoje į užstato sistemą patenkančios vienkartinę gėrimų pakuotės, kurių atliekos po vartojimo patenka į komunalinių atliekų srautą, sudaro apie 10 kg/gyv./metus (8 kg/gyv./metus gyventojai įsigyja prekybos vietose ir 2 kg/gyv./metus – per Horeca sistemą). Daroma prielaida, kad Utenos rajono savivaldybės gyventojai užstatinių gėrimų suvartos artimą šalies vidurkiui kiekį. Atsižvelgus į šias prielaidas, vertinama, kad Utenos rajone per užstato sistemą nuo 2016 m. kasmet bus surenkama vidutiniškai iki 239 tonas pakuočių atliekų (jei gražinamų pakuočių efektyvumas sieks 85 proc.).

Kadangi didžioji komunalinių atliekų sraute susidarančių antrinių žaliavų dalis – pakuočių atliekos, todėl tikimasi, kad bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą, bus sukurtos efektyvios antrinių žaliavų surinkimo sistemos. Planuojama, kad antrinių žaliavų surinkimo ir paruošimo perdirbimui veikla didžiąją dalimi bus organizuojama pakuočių atliekų tvarkymui licencijuotų gamintojų ir importuotojų organizacijų, teisės aktų nustatyta tvarka sudarius sutartį su savivaldybe dėl bendradarbiavimo organizuojant komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą, vežimą ir paruošimą naudoti ir trišalę pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo sutartį su savivaldybe ir atliekų tvarkytoju dėl komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo, vežimo, paruošimo perdirbti, naudoti ir perdirbimo, naudojimo. Šių atliekų tvarkymo sąnaudos neturėtų būti įtrauktos į vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą.

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano nuostatomis, savivaldybės atliekų turėtojus rūšiuojamojo surinkimo priemonėmis (konteineriais arba maišais) turėtų aprūpinti iki 2018 m.

Gamintojų ir importuotojų organizacijos, aprūpinant atliekų turėtojus – pirmoje eilėje gyventojus – rūšiuojamojo pakuočių atliekų surinkimo priemonėmis, vadovaujasi šiomis prioritetinėmis nuostatomis:

- kiekvienai namų valdai (kuri gali būti aptarnaujama individualiais atliekų surinkimo konteineriais) pateikiamas 2-jų konteinerių komplektas – 120 l (atskiram stiklo atliekų surinkimui) ir 240 l talpos (atskiram visų kitų pakuočių atliekų surinkimui). Preliminarus pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo individualių konteinerių poreikis individualioms namų valdoms Utenos rajono savivaldybėje pateiktas 35 lentelė.
- viešo (kolektyvinio) naudojimo specializuotais 3-jų konteinerių (STIKLAS, POPIERIUS, PLASTIKAS) komplektais gali naudotis ne didesniu kaip 150 metrų atstumu nuo jų esančių daugiabučių namų gyventojai, ir vienu komplektu vidutiniškai naudojasi ne daugiau kaip 300 gyventojų. Šie specializuoti konteineriai yra statomi kartu su mišrių komunalinių atliekų surinkimui skirtais konteineriais, kurių poreikis Utenos rajono savivaldybėje pateikiamas 35 lentelėje. Individualių konteinerių pakuotės atliekoms 2015 metais išdalinta 2500 vnt.

35 lentelė. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Utenos rajono savivaldybėje.

Rūšiuojamojo surinkimo konteinerių poreikis individualių namų valdose, vnt. Iš			
Stiklo atliekoms (120 l), vnt.		Kitų pakuočių atliekoms (240 l), vnt.	Viso:
6788		4588	11 376
Rūšiuojamojo surinkimo konteinerių poreikis daugiabučių namų bei kituose viešose teritorijose, vnt.			
Antrinių žaliavų konteineriai stiklui, vnt.	Antrinių žaliavų konteineriai plastikui, vnt.	Antrinių žaliavų konteineriai popieriui, vnt.	Viso:
-	-	109	109

Antrinių žaliavų surinkimas kolektyviniais atliekų konteineriais būdas neužtikrina efektyvaus antrinių žaliavų rūšiavimo. Bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą, Utenos rajone 2014-2023 m. planavimo laikotarpiu planuojama individualius namus aprūpinti antrinių žaliavų rūšiavimui skirtais konteineriais ir organizuoti atskirą pakuočių atliekų surinkimą šiais konteineriais. 36 lentelėje pateikta informacija apie galimus 2023 metais surinkti antrinių žaliavų kiekius.

36 lentelė. Prognozuojamas antrinių žaliavų atskiras surinkimas iki 2023 m.

Atliekų srautai	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Atskiras surinkimas ir tvarkymas susidarymo vietoje											
Popieriaus ir kartono atliekos, t/m	130,16	149,68	193,24	249,28	274,21	298,89	325,79	325,79	325,79	325,79	325,79
Plastikų ir plastikinės pakuotės atliekos, t/m	358,16	411,88	535,45	696,08	765,69	834,6	909,71	909,71	909,71	909,71	909,71
Metalų ir metalinės pakuotės atliekos, t/m	7,28	8,23	10,79	10,79	11,86	13,04	14,24	14,24	14,24	14,24	14,24
Stiklo ir stiklo pakuotės atliekos, t/m	536,18	616,61	801,58	1042,0	1146,2	1249,4	1361,8	1361,8	1361,8	1361,8	1361,8
Kombinuota pakuotė, t/m	3,2	3,2	4,25	6,38	6,38	7,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4
Viso atskirai sutvarkyta biologiškai skaidžių atliekų, t/m	1357,18	1520	1520	1520	1560,76	1560,7	1723,6	1723,6	1723,6	1723,6	1723,6
Kiti atskirai surenkami srautai	6398,18	6430,17	6462,3	6494	6527	6559,9	6584,5	6584,5	6584,5	6584,5	6584,5
Viso atskiras surinkimas, t/m	8790,34	9139,77	9527,61	10018,5	10292,1	10523,9	10928,1	10928,1	10928,1	10928,1	10928,1

Skatinti atliekų turėtojus rūšiuoti komunalines atliekas planuojama ir šiomis priemonėmis:

2. taikyti tarifinę įmokos sistemą, atsižvelgiant į Vyriausybės nutarimu patvirtintą įmokų už atliekų tvarkymą apskaičiavimo metodiką, už komunalinių atliekų tvarkymą, kas skatins gyventojus daugiau rūšiuoti atliekas, kad susidarytų mažesnis mišrių komunalinių atliekų kiekis;
3. įdiegti ir taikyti įrangą (įskaitant ir programinę) konteinerių ištuštinimo identifikavimui ir atliekų turėtojų apmokestinimui;
4. įgyvendinti antrinių žaliavų rūšiavimo monitoringo sistemą, ir prižiūrėti, kad atliekų turėtojai kokybiškai Utenos rajone atskiria antrines žaliavas iš bendro komunalinių atliekų srauto);
5. vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų rūšiavimo ir perdirbimo srityje.

Vertinama, kad įgyvendinus visas numatytas Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2023 m. plano priemones, 2020 m. bus atskirai surinkta apie 10928,1 (55 proc. nuo bendro atliekų kiekio) tonos pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų (Lentelė 36), kurios bus perduotos pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui.

Informacija apie planuojamą komunalinių atliekų surinkimo organizavimą Utenos rajone pateikta 37 lentelėje.

37 lentelė. Planuojamas komunalinių atliekų surinkimo organizavimas Utenos rajone

Atliekų rūšis	Surinkimo būdas	Minimalus ištuštinimo dažnumas
Nerūšiuotos (mišrios) komunalinės atliekos	Kolektyviniai konteineriai aikštelėse	Kas dvi dienas
	Individualūs konteineriai	1 kartą per mėnesį nuo rugsėjo 30 iki balandžio 30 dienos, kitu metų laiku – 2 kartus per mėnesį
Antrinės žaliavos, įskaitant pakuočių atliekas	Kolektyviniai konteineriai antrinėms žaliavoms surinkti aikštelėse	2 kartus per mėnesį
	Individualūs konteineriai popieriaus ir kartono, plastikų ir metalo atliekoms	1 kartą per mėnesį
Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, naudotos padangos) ir pakartotiniam naudojimui tinkami produktai	Konteineriai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Nuolat
	Surinkimas apvažiuojant atliekų turėtojus	4 kartus per metus
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	Konteineriai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Nuolat
	Surinkimas apvažiuojant atliekų turėtojus	4 kartus per metus
Tekstilės atliekos	Kolektyviniai konteineriai aikštelėse	4 kartus per metus
Žaliosios ir medienos atliekos	Konteineriai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Nuolat
	Surinkimas apvažiuojant atliekų turėtojus	2 kartus per metus
Statybinės atliekos	Konteineriai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Nuolat
Buities pavojingos atliekos	Konteineriai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse	Nuolat
	Surinkimas apvažiuojant atliekų turėtojus	4 kartus per metus

2016-2023 metais savivaldybė turi atsižvelgti į galimus teisės aktų pakeitimus ir pagal poreikį atnaujinti konteinerinių aikštelių schemas bei konteinerių, skirtų antrinių žaliavų surinkimui, kiekį. Reikalavimai schemos papildymui išdėstyti žemiau esančioje lentelėje.

Šiuo metu įdiegtas pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimas kolektyviniais atliekų konteneriais neužtikrina efektyvaus ir pakankamo pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų rūšiavimo. Todėl planuojama ypatingą dėmesį skirti visuomenės švietimo ir informavimo priemonėms, skatinančioms visuomenę efektyviau rūšiuoti komunalines atliekas. Be to, planuojama įgyvendinti antrinių žaliavų rūšiavimo monitoringo ir kontrolės sistemą (t. y. atsakingi savivaldybės ir/ar atliekų surinkimo įmonės darbuotojai turėtų periodiškai tikrinti ir prižiūrėti, kaip atliekų turėtojai atskiria antrines žaliavas iš bendro komunalinių atliekų srauto).

6.4 Elektros ir elektroninės įrangos bei kitų specifinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Teisės aktai nustato, kad savivaldybės privalo aprūpinti gyventojus šių specifinių buityje susidarančių atliekų atskiro surinkimo priemonėmis:

- elektros ir elektroninės įrangos atliekų;
- pavojingų atliekų;
- naudotų padangų;
- didelių gabaritų atliekų;
- statybinių atliekų.

Šių atliekų surinkimas numatomas per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą). Gyventojams bus ir toliau siūlomi alternatyvūs specifinių atliekų surinkimo būdai, t. y. šių specifinių atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Planuojama, kad buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo veikla bus organizuojama elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymui licencijuotų gamintojų ir importuotojų organizacijų, teisės aktų nustatyta tvarka su savivaldybe (arba URATC) sudarius sutartis dėl buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimo savivaldybės įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo. Taip pat tokias sutartis su savivaldybe (arba URATC) galės sudaryti ir individualūs gamintojai ir (ar) importuotojai. Šių atliekų tvarkymo sąnaudos neturėtų būti įtrauktos į vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą.

Numatant komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, labai svarbu užtikrinti, kad į šių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius ir juose gaunamus produktus patektų kuo mažiau pavojingų medžiagų, todėl savivaldybės, organizuodamos komunalinių atliekų surinkimo sistemas, turi užtikrinti atskiro buities pavojingų atliekų surinkimo paslaugų teikimą, visuomenės švietimą.

Specifinių atliekų surinkimas turi būti plėtojamas savivaldybėje diegiant papildančias sistemas.

Pavojingųjų atliekų surinkimas bus ir toliau vykdomas per didelių gabaritų atliekų priėmimo ir laikino saugojimo aikšteles ir apvažiavimo būdu (4 kartus per metus). Savivaldybė ne rečiau kaip 2 kartus per metus gyventojams teiks išsamią informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą. Ši informacija bus skelbiama savivaldybės interneto svetainėje, informuojant apie pavojingųjų atliekų tvarkymo svarbą, pavojingųjų atliekų surinkimo savivaldybės teritorijoje vietas (nurodomos surenkamos atliekos, darbo laikas, kontaktinė informacija, kainos, jeigu tokios nustatytos), gyventojų teises perduodant pavojingąsias atliekas atitinkamų gaminių platinimo vietose bei kitą aktualią informaciją.

Savivaldybė, sudarant su gamintojais ir importuotojais ar jų įsteigtomis organizacijomis sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, sieks, kad pavojingųjų atliekų srautai, kuriuos techniškai ir organizaciniu požiūriu galima surinkti, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius kontenerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose.

Gyventojai naudotas padangas ir toliau galės pristatyti į didelių gabaritų atliekų priėmimo ir laikinojo saugojimo aikšteles, kuriose jos priimančių operatorių nustatyta tvarka (ribojant nemokamai priduodamų padangų kiekį). Variklinių transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto metu susidariusių netinkamų naudoti padangų surinkimas ir toliau numatomas teisės aktų nustatyta tvarka, paliekant variklinių transporto priemonių techninę priežiūrą ir remontą atliekančioms įmonėms, taip

pat atiduodant padangų platintojams, jeigu atiduodamos padangų atliekos skirtos tam pačiam transporto priemonės tipui ir padangų atliekų skaičius (skaičiuojant vienetais) atitinka atliekų turėtojo perkamų padangų skaičių.

6.5 Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Siekiant atliekų tvarkymo sistemos efektyvumo ir ekonominės naudos vartotojams, komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą numatoma ir toliau vykdyti regioniniu principu. *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003) nustatyta, kad kuriamų komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų pajėgumai turi užtikrinti ne mažiau kaip atitinkamame komunalinių atliekų tvarkymo regione ar regionų grupėje susidarančių atliekų tvarkymą, efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams.

Įgyvendinant ES iš dalies finansuojamą projektą „*Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra*“, iki 2015 m. spalio mėn. planuojama Mockėnų kaime, Utenos raj., šalia Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno, pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginį, kuriame bus apdorojamos po pirminio rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos.

Mechaninio apdorojimo įrenginio (metiniai pajėgumai – 45 200 tonų atliekų per metus) pagalba bus atskirtos šios frakcijos: a) biologiškai skaidi atliekų frakcija; b) inertinė frakcija į sąvartyną; c) metalai (juodieji ir spalvotieji); d) degi atliekų frakcija (lengva atliekų frakcija be PE arba be PVC arba be popieriaus kartono ir pan.); e) likutinė frakcija į sąvartyną (sunki atliekų frakcija be PE arba be PVC arba be popierius-kartonas arba be PET ir pan.); f) PE arba PVC arba popierius-kartonas iš lengvos atliekų frakcijos; g) PE arba PVC arba popierius-kartonas arba PET iš sunkios atliekų frakcijos.

Biologiškai skaidi atliekų frakcija bus nukreipiama į biologinio apdorojimo įrenginį (metiniai pajėgumai – 20 tūkst. tonų atliekų), kur šios atliekos bus apdorojamos anaerobiniu būdu. Vertinama, kad anaerobinio apdorojimo metu bus išgaunama ne mažiau kaip 170 m³ biodujų iš vienos tonos biologiškai skaidžių atliekų. Išgautos biodujos bus tiekiamos į kogeneracinę jėgainę, kurioje bus gaminama elektra ir šiluma saviems poreikiams padengti. Elektros generatorių perteklinę šilumą bus sunaudojama fermentatoriuose ar kompostavimo tuneliuose reikalingam temperatūriniam režimui palaikyti (perkolatui ar atitinkamai orui pašildyti). Vertinama, kad bus pagaminama tiek elektros, kiek jos reikia sukurtai infrastruktūrai. Į bendrą tinklą elektra parduodama nebus.

Pereinamoju laikotarpiu, t. y. kol bus pastatytas ir pradės veikti mechaninio apdorojimo įrenginys, po pirminio rūšiavimo likusios mišrios komunalinės atliekos bus rūšiuojamos sąvartyne įrengtoje mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo linijoje. Šioje linijoje planuojama atskirti perdirbimui tinkamas antrines žaliavas, o likusias perrūšiuotas komunalines atliekas tiekti biokuro ir atliekų termofikacinei jėgainei deginimui. Pradėjus eksploatuoti mechaninio apdorojimo įrenginį, šią mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo liniją planuojama naudoti kaip pagalbinių ir/ar pakaitinę priemonę, užtikrinančią į regioninį sąvartyną patenkančių mišrių komunalinių atliekų ar gamybinių atliekų perrūšiavimą, prieš tolimesnį jų panaudojimą.

7. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas

Vadovaujantis 2015 m. kovo mėn. Finansų ministerijos skelbiamais Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos duomenimis, 2014 m. bendrojo vidaus produkto (BVP, palyginamosiomis kainomis) augimas sudarė 2,9 proc., o numatomas 2015 m. – 2,5 proc., 2016 m. – 3,2 proc., 2017 m. – 3,5 proc., 2018 m. – 3,9 proc. augimas (vidutiniškai 3,3 proc.)

2015 m. parengtame ir patvirtintame Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams įvertinta, kokį poveikį turės planuojama komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui. Įgyvendinant plane numatytus tikslus ir sprendžiant išskeltus uždavinius įmokos už atliekų tvarkymą Utenos rajono gyventojams vidutiniškai gali išaugti apie 24,5 proc. Pradėjus eksploatuoti mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginius, atliekų surinkimo ir

transportavimo iki tvarkymo/šalinimo įrenginių sąnaudos neturėtų didėti (nebent dėl bendro kainų augimo), įvertinant tai, kad Utenos rajono savivaldybėje surinktos mišrios komunalinės atliekos bus vežamos tą patį atstumą (mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginiai pastatyti Utenos regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje, Mockėnų k., Utenos sen., Utenos r.)

Vertinama, kad didžiausią įtaką sąvartyno „vartų mokesčio“ padidėjimui turės valstybinis mokestis už šalinamas atliekas, nustatytas 2014 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtame Lietuvos Respublikos Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo NR. VIII–1183 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 straipsnių pakeitimo ir 2015 m. gruodžio 23 d. įstatymo papildymo 7 priedėliu įstatyme XII-2244. Vadovaujantis minėtais pakeitimais, mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis tarifas už nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamas atliekas 2016 m. bus 3 EUR/toną 2018 metais sieks 5 EUR/toną 2019 metais - 21,72 EUR/toną, o 2020 m. sieks 27,51 EUR/toną. Siekiant, kad sąvartyno „vartų mokestis“ už komunalines atliekas didėtų kuo mažiau ir neturėtų įtakos gyventojų mokesčiams už atliekas, planuojama sąvartyne šalinti tik perdirbimui ir deginimui nebetinkamas komunalines atliekas, taip pat įvykdžius išskeltus uždavinius mažės mišrių komunalinių atliekų srautas ir didės išrūšiuotų antrinių žaliavų kiekis.

Kaip nustatyta Valstybiniame atliekų tvarkymo plane (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003, Nr. 366, 2014-04-16, paskelbta TAR 2014-04-30 i. k. 2014-04989), išlaidos už komunalinių atliekų tvarkymą negali viršyti 1 % vidutinių (disponuojamų) namų ūkio pajamų. LR statistikos departamento duomenimis, 2014 m. vidutinės disponuojamos pinigines pajamos vienam namų ūkio nariui per metus Utenos rajone sudarė apie 3276 EUR. Nustačius atliekų tvarkymo mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginiuose „vartų mokestį“ (35,87 EUR/t) sąnaudos atliekų tvarkymui neviršys 1 proc. vidutinių disponuojamų namų ūkių pajamų

Statistikos departamento skelbiamais 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis, vidutinis Utenos rajone namų ūkio dydis buvo 2,35 gyventojų/namų ūkiui.

Tarifo gyventojams padidėjimas buvo skaičiuojamas esant dabartiniam tarifui, įvertinus Utenos regiono komunalinių atliekų tvarkymo plane 2014-2020 metams patvirtintą tarifo pasikeitimą *atitinkamai dėl bendros atliekų tvarkymo kainos padidėjimo ir dėl įgyvendinimo MBA projekto*.

Remiantis galiojančia Atliekų tvarkymo įstatymo redakcija, savivaldybių nustatomo mokesčio už komunalinių atliekų tvarkymą kainodara turi būti paremta proporcingumo, nediskriminavimo, solidarumo ir „teršėjas moka“ principais. Savivaldybių įmokų už atliekų tvarkymą kainodaros pagrindą privalo sudaryti atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos.

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų dedamosios:

- komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno (MBA įrenginių) sąnaudos;
- įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą administravimo sąnaudos;
- atliekų perdirbimo arba kito naudojimo;
- komunalinių atliekų šalinimo sąnaudos (infrastruktūros eksploatacijos, plėtros ir kt. sąnaudos).

38 lentelė. Utenos rajono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos poveikis komunalinių atliekų tvarkymo įmokos (tarifo) dydžiui

Metai	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
disponuojamosios piniginės pajamos vienam namų ūkio nariui, EUR/m	3276	3384	3496	3611	3730	3853	3980	4111	4247	4387
1 % riba per metus, EUR/m.	32,76	33,8	34,9	36,1	37,3	38,5	38,8	41,1	42,4	43,8
Prognozuojamas tarifo dydis Utenos mieste tenkantis vienam namų ūkio nariui, EUR/m (be PVM)	20,02	20,02	25,71	25,97	26,22	26,48	26,75	27,02	27,29	27,56
Prognozuojamas tarifo dydis Utenos rajone tenkantis vienam namų ūkio nariui, EUR/m (be PVM)	12,55	12,55	16,98	17,15	17,32	17,49	17,66	17,85	18,00	18,20
Planuojamas išlaidų išaugimas proc.	-	-	12,8* %	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%

*Planuojama MBA įrenginiuose vidutinė vienos tonos kaina 24,2 EUR. (komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudų pasiskirstyme sudaranti 49 proc.)

Vadovaujantis Lietuvos savivaldybių, kuriose nustatyta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, patirtimi, rajoninėse savivaldybėse surenkama apie 89 proc. vietinės rinkliavos.

Pastebėtina tendencija, kad pirmaisiais metais, įvedus vietinę rinkliavą, atliekų turėtojų mokumas siekia apie 75 proc., o vėlesniais metais surenkama apie 85-89 proc. rinkliavos, tuo tarpu Utenos rajone pagal tarifinę apmokėjimo sistemą už komunalinių atliekų tvarkymą pasiektas 98 % paslaugos teikimo lygis 2013 metais ir 99 % 2014 metais. Gyventojams atsiskaitant pagal savivaldybės nustatytus tarifus į sąvartyną pristatomų atliekų kiekis mažėjo nuo 12456 t per 2012 metus iki 10660 t per 2013 metus, o išrūšiuotų atliekų kiekis didėjo, kas rodo, kad toks gyventojų atsiskaitymas už paslaugos tiekimas yra efektyvus.

Įmokos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administravimo kaštams įtakos taip pat gali turėti dvinarės vietinės rinkliavos nustatymo reikalavimas, vadovaujantis Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėmis, kurias 2015 m. turi patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Lietuvos Respublikos Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad savivaldybės, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių nuostatomis, iki 2016 m. liepos 1 d. turės nustatyti naujus arba patvirtinti esamus rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą dydžius bei priimti atitinkamus teisės aktus, reikalingus taisyklių įgyvendinimui. Pagrindines investicijas, reikalingas dvinarės vietinės rinkliavos įvedimui, sudarys investicijos į pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemones (konteinerius ir konteinerinių aikštelių įrengimą), tačiau planuojama, kad šios priemonės bus įrengiamos ES struktūrinės paramos, nacionalinės paramos ir pakuočių gamintojų ir importuotojų lėšomis, todėl ženkliai įtakos įmokos dydžiui neturės.

8. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai

Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2023m. įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

- kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Utenos rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2014-2023 m. įgyvendinimo priemonės;

- kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano* (Žin. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003) komunalinių atliekų tvarkymo užduotys;
 - ar vykdomos *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotys;
1. ar vykdoma *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* nustatyta komunalinių atliekų naudojimo užduotis;
 2. ar vykdoma *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* nustatyta popieriaus ir kartono, metalo, plastiko ir stiklo atliekų paruošimo pakartotinai naudoti ir perdirbti užduotis.
 - kaip įgyvendinami atliekų tvarkymo prioritetai (atliekų hierarchija), vertinant pažangą kiekvienais kalendoriniais metais pagal 39 lentelėje pateiktus rodiklius:

39 lentelė. Atliekų hierarchijos įgyvendinimo vertinimo rodikliai.

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas
Atliekų prevencija	1) Bendras komunalinių atliekų susidarymas, tonomis per metus	Mažėjimas
	2) Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, kilogramais per metus	Mažėjimas
	3) Komunalinių atliekų susidarymas vienam namų ūkiui, kilogramais per metus	Mažėjimas
Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui	4) Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas
	5) Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas
Atliekų perdirbimas	6) Iš gyventojų atskirai surinktų antrinių žaliavų kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas
	7) Iš juridinių asmenų (įmonių, įstaigų, organizacijų) atskirai surinktų antrinių žaliavų kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas
	8) Atskirai surinktų buitės elektros ir elektroninės įrangos atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas
	9) Atskirai surinktų ir sukompostuotų biologinių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas
	10) Bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Didėjimas
	11) Bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas
Atliekų naudojimas	12) Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Didėjimas
	13) Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas
Atliekų šalinimas	14) Pašalintų sąvartyne komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas
	15) Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas
	16) Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Mažėjimas